

פרק שני

הקורבנות

הערה בפתח הדברים

בנספח המצורף לדו"ח זה שתי רשימות: האחת של נעדרים והשנייה היא של אנשים, שלמרות שנראו במחנות מעצר חשאיים, עודם נעדרים.

הרשימה הראשונה, שבה רשומים 8961 נעדרים, אינה סופית כמוכח. היא נערכה על פי התביעות שנתקבלו בוועדה זו - בצירוף מספר התיק - ונערכה בהשוואה לרשימות שנערכו ע"י ארגונים לאומיים ובינלאומיים.

הפיקוח על הרשימות נעשה עד הרגע האחרון בשיטה ממוחשבת, אך ייתכן שנפלו בהן שגיאות למרות הכול, כמו למשל במקרה של אדם שנמנע מלהודיע לארגונים המתאימים כי אינו נעדר עוד (אנו משערים שמספר זה הוא מזערי).

אנו יודעים גם שדבר העלמם של רבים לא נודע ולא נמסר כלל, בהיות הקורבן חסר משפחה, או בשל רצונם של בני משפחה לשמור על פרטיותם, או מפאת הריחוק הרב ממקום מגוריהם למרכזים העירוניים. בביקורים שערכה הוועדה בפנים הארץ, טענו הרבה ממשפחות הנעדרים שבמשך כל השנים שחלפו לא ידעו לאן היה עליהן לפנות.

גם רשימת האנשים שנראו במרכזי המעצר החשאיים היא חלקית וכוללת רק של 1300 שמות מלאים. אך קיימים אלפי נעדרים ששהו במחנות, והם מוכרים למשוררים רק בכינוייהם או בתיאורים קלושים בלבד, על המראה הפיזי שלהם, הפרובינציה שממנה באו, משלח ידם, שייכותם הפוליטית או לפי סימן היכר בודד. ידוע לנו על 800 מקרים שכאלה. עם זאת, התמדה במלאכת האיתור וסיוע באמצעים הטכניים המתאימים, יאפשרו להרחיב את היריעה.

ולבסוף, מן ראוי לציין שאת הרשימה המלאה של הנעדרים ואת הדוח המלא על גורלם, יכולים לספק אך ורק אלה שביצעו את העלמתם. שכן, נוהלו רישומים קפדניים לגבי כל אחד ואחד מהם. השמדתם של רישומים אלה היא עבירה פלילית, וועדה זו כבר הגישה את התלונות על כך כנדרש.

הנעדרים עפ"י גילם :

החלק באחוזים	הנעדרים עפ"י גילם
0,82%	מ- 0 עד 5 שנים
0,25%	מ- 6 עד 10 שנים
0,58%	מ- 11 עד 15 שנה
10,61%	מ- 16 עד 20 שנה
32,62%	מ- 21 עד 25 שנה
25,90%	מ- 26 עד 30 שנה
12,26%	מ- 31 עד 35 שנה
6,73%	מ- 36 עד 40 שנה
3,40%	מ- 41 עד 45 שנה
2,41%	מ- 46 עד 50 שנה
1,84%	מ- 51 עד 55 שנה
1,17%	מ- 56 עד 60 שנה
0,75%	מ- 61 עד 65 שנה
0,41%	מ- 66 עד 70 שנה
0,25%	70 שנה ויותר

הנעדרים עפ"י מינם :

מבדיקת השיעורים באחוזים, נוכחנו לדעת שגם הנשים סבלו במידה רבה מפעילות הדיכוי. יש להדגיש ש- 10% מהנשים הנעדרות (3% מן הכלל) היו בהיריון.

נשים נעדרות:	30%
נשים בהיריון:	3% (מכלל הנעדרים)
גברים נעדרים:	70%

דיאגרמת הנעדרים

דיאגרמה זו מציגה את ההיעלמויות בתקופה שבין השנים 1973 - 1975 ומאתרת אותן לפי אזורים בארץ. העדויות מן התקופה היא, שנאספו ע"י הוועדה, מוכיחות שמדובר ב'מבחן ניסיוני' של שיטה, שמשנת 1976 הגיעה לממדים דרמטיים במובן הכמותי והאיכותי כאחד. בין השנים 1976 ו-1977 מופיע מספר התלונות הגדול ביותר על חטיפה והעלמה.

א. ילדים נעדרים ונשים בהיריון

"אבוי למי שבילד יפגע...." כך נכתב בכתבי הקודש. יתכן שמעולם לא הפך משפט זה למציאות מחרידה כל כך כפי שארע במקרים המתוארים בפרק זה.

כאשר עוקרים ילד בכוח ממשפחתו החוקית ומצרפים אותו למשפחה אחרת, בשם השקפה אידיאולוגית הגורסת שהדבר נעשה לטובת הילד, יש בכך מעילה באמון.

המדכאים שעקרו ילדים מבתייהם, או מחיק אימותיהם, עם היוולדם - החליטו על גורלם בקור רוח, כאילו היו שלל מלחמה. גורלם של ילדים אלה, הנעדרים עד היום וזהותם נשללה מהם, לאחר שנלקחו בכוח מחיק משפחתם, הם חרפה שתרחף על חיינו שנים רבות. במקרה שלהם - כוונה המהלומה לעבר החלשים, החפים וחסרי הישע, ונוצר סוג חדש של זוועה וייסורים.

עם מצב מכאיב זה התמודדו עד מהרה, בדרך יוצאת מן הכלל, בזהירות, בהתמדה, הסבתות של הפלזה דה מאז'ו, אשר הודות לפעולתן השקטה והנחושה נרשמו עד כה 172 ילדים נעדרים, שרובם נלקחו בעת מעצרה של האם, או שנולדו במעצר, מהם נמצאו כבר 25. לא כך עלה בגורל 147 הילדים הנותרים, אף שיש סימנים ומתקיימים הליכים, העשויים אולי להביא לאיתורם בעתיד.

במקרים מסוימים לא הבחינה האלימות בין מבוגרים לילדים והכתה בכל המשפחה. משפחת Gatica, למשל, נהרסה למעשה.

ב- 16 במרס 1977 נסעה האם Ana María Caracoche de Gatica, מלה פלאטה לעיר הבירה, בשל בריאותו המעורערת של אחד מבניה Felipe Martín. התינוקת María Eugenia Gatica, בת 13 החודשים, נשארה אצל בני הזוג Abdala עד שובה.

ב- 11:30 בבוקר, הגיעו מספר גברים בלבוש אזרחי ואחד במדי צבא, במכוניות אחדות ובהן מכונית משטרה אחת, לביתה של משפחת Abdala ברח' 67 ו- 167 בשכונת לוס הורנוס. בני המשפחה אכלו ארוחת צהרים. כולם הוצאו מהבית: Jos é Abdala, Victoria Falabella de Abdala ובנם José Sabino Abdala בן השנתיים וחצי, וכן התינוקת María Eugenia Gatica (תיק מס' 3783). חרף החקירות שנעשו, לא נודע עליהם דבר עד היום. בעקבות האירועים עברה משפחת Gatica זמנית לביתה של משפחת Amerise בכריסו. כעבור מספר שבועות, ב- 19 באפריל 1977, בשעה 22:00 בערך, נכנסו לבית זה כעשרה גברים חמושים בלבוש אזרחי. הם עצרו את המבוגרים והשאירו את הילדים Juan Camilo Amerise ו-Felipe Martín תחת השגחתה של שכנה ואמרו לה 'לעשות בהם כרצונה'. Felipe Martín נמסר, כעבור שלושה ימים, למשפחה אחרת שעפ"י הידוע כיום רשמה אותו כבן. במשך כל השנים שחלפו לא נודע עליו דבר, עד שלאחרונה, בעזרת הסבתות של פלזה דה מאז'ו, הצליחה אמו לאתרו והחלו החקירות.

האם, Ana María Caracoche de Gatica, נחטפה והייתה עצורה במשך חודש ימים במחנה ריכוז, שכונה בפי החוטפים 'קצ'אבצ'ה סנטר'. לאחר שחרורה נודע לה מפי השכנים על שהתרחש.

משפחה אחרת שנהרסה אף היא, הייתה משפחת Poblete (תיק מס' 3684). האב José Liborio Poblete, טכנאי חרט צ'יליאני, איבד לרוע מזלו את שתי רגליו בתאונת דרכים. במרכז שיקום, בשכונת בלגרנו בעיר הבירה, הכיר את Gertrudis Marta Hlaczik, גם היא נכה, ונשא אותה לאישה. שניהם היו שייכים לקבוצת 'נוצרים למען השחרור'. נולדה להם בת, Claudia Victoria, שהייתה בת 8 חודשים ב- 28 בנובמבר 1978.

באותו יום נחטף José Poblete בפלזה אונסה. כמעט בו זמנית נכנסה קבוצת גברים במדי משטרה של הפרובינציה לביתם וחטפה את Gertrudis Hlaczik, כשבתה בורועותיה. מהחקירות שנערכו בדיעבד התברר שהדבר נעשה ע"י הבריגדה של לנוס. השתיים הוכנסו למכונית משטרה. מאוחר יותר נכנסו לביתם עוד אנשים במדים, שבזו את הרכוש והעמיסו אותו על משאית צבאית, לאחר שהרסו את הבית באופן חלקי.

כעבור חודש אפשרו החוטפים ל- Gertrudis להתקשר אל אמה. היא שאלה אם מסרו לה את Claudia Victoria. הגב' Hlaczik שאלה אם היא בסדר ואם היא נאלצת לומר דברים בעל כורחה; עוד לפני שהצליחה לענות, נשמע קול גברי שאמר: "שמרי על לשונך, הבת שלך במצב יותר טוב מאשר חבריה. כאן אנחנו לא ברוסיה..." ומייד ניתק את הקשר. מעולם לא התקבל דיווח על גורלם של שלושת בני המשפחה, אך עפ"י עדויות המשחררים ממחנה 'אולימפו', נודע שהילדה שהתה שם רק יומיים והועברה למקום בלתי ידוע. Gertrudis ו- José Liborio, שכונה בלעג בפי חוקריו בשם 'הקצר', בהיותו קטוע רגליים - עונו באכזריות. עפ"י עדויות שנאספו בוועדה זו ובארגון 'אמנסטי' הבינלאומי, הוצא Liborio Poblete José בכסא גלגלים באחת 'ההעברות' שנערכו ב- 1979 ועל כך העידו שני ניצולים:

...יומיים אח"כ ראינו את כיסא הגלגלים שלו זרוק באחת מפנינות מגרש החנייה...

Gertrudis Hlaczik de Poblete נראתה בפעם האחרונה ב- 28 בינואר 1979. התינוקת Claudia Victoria Poblete עדיין נעדרת.

החיפוש הנואש והבלתי-נלאה של סבים וסבות - ובמקרים אחדים גם של הורים לילדים נעדרים - הוא צירוף בל-יתואר של כאב ומועקה האוחזים במי שידוע כי אי-שם גדל ילד, מוקף בחברה בלתי מוכרת, ללא שום קשר עם משפחתו ולפעמים אפילו לא עם ארצו.

לידות בבית הכלא

כאן המקום להזכיר את התנאים המכאיבים שבהם חיו נשים שהביאו לעולם את פרי בטנן בעת המעצר.

על כך העידו עצורים ממחנה המעצר החשאי ESMA:

...כשהגענו ל- ESMA ראינו הרבה נשים זרוקות על הרצפה, על מזרנים, מצפות ללידה. אחדות הגיעו מכוחות צבא אחרים (חיל האוויר, המשטרה הפדרלית, הצבא בקורדובה, חיל הים במר-דל-פלטה) ואחדות היו 'שייכות' ל- ESMA עצמה (מתוך העדות של Sara Solarz de Osatinsky ו- Ana María Martí, תיק מס' 4442).

מעדויות אלה נודע שד"ר José Magnacco, גינקולוג מבית החולים של חיל הים וד"ר Martínez, רופא עור, שנעזרו בחובש מה- ESMA, טיפלו בנשים ההרות. כמו כן נעזרו באסירות אחרות בתהליך הלידה הקשה (עייין בפניות הרשמיות של הוועדה הלאומית על ESMA ובית החולים קמפו דה מאז'ו).

...עם הולדת התינוק, היו 'מזמינים' את האם לכתוב מכתב לבני משפחתה, שכביכול יביאו אליהם את התינוק. מי שהיה בשעתו מנהל ה- ESMA, אלון- משנה בחיל הים, Rubén Jacinto Chamorro, ליווה אישית את המבקרים, בד"כ קצינים בכירים בחיל הים, כדי להראות להם היכן היו הנשים ההרות, הוא קרא למקום 'Sard' (שמו של בית היולדות המפורסם ביותר בבואנוס איירס)...

...משמועות נודע לנו שבבית החולים של חיל הים קיימת רשימה של זוגות מאנשי החיל, הסובלים מבעיות עקרות ומעוניינים לאמץ ילדי נעדרים. האחראית על הרשימה הייתה גינקולוגית באותו בית חולים...

תיאור הלידה של María del Carmen Moyano ב- ESMA הוא מוחשי למדי:

... כשהרגישה את הצירים הראשונים, הורידו אותה למרתף ה- ESMA, שם נמצאו חדר העינויים והמרפאה, שם קיבלה טיפול מהרופאים Magnacco ו- Martínez...

בשל זעקות השבר של María del Carmen Moyano, הסכימו הרופאים לנוכחות חברתה העצורה, Solarz de Osatinsky, שהובאה למקום קשורה לשרשראות. רעש השרשראות שנלווה לכול תנועתיה היה בלתי נסבל, והיא התחננה שיסירו אותן, אך לשווא. בתוך הצעקות והיאווש באה התינוקת לעולם. האם הועברה מייד לחדרה בו הייתה עצורה אחרת, Ana de Castro. העדות ראו את Moyano María del Carmen עוד כשמונה ימים, בדיוק יומיים אחרי ש- Ana de Castro ילדה את בנה. שתי האימהות הועברו, ללא ילדיהן, ע"י עובדים של הקורפוס השלישי של הצבא. כעבור שעות מספר נלקחו התינוקות ע"י נגד שנודע בשם 'פדרו בוליטה' (עדויות של Martí ו- Osatinsky). על האמהות ועל ילדיהן לא נתקבלו ידיעות עד עצם היום הזה.

מעדותה המרגשת של Adriana Calvo de Laborde, ניתן ללמוד על רגעי הלידה הקשים בעת המעצר (תיק מס' 2531):

...סיימתי את לימודי בפיסיקה ב-1970, באוניברסיטה הלאומית של לה-פלטא. מאז ועד 1977 עסקתי בהוראה ומחקר במחלקה לפיסיקה באותה אוניברסיטה. בשנת 1972 התחנתי עם Miguel Angel Laborde, ד"ר לכימיה, גם הוא מורה וחוקר בפקולטה למדעים מדויקים.

(...) ב-4 בפברואר 1977, קרוב ל-10:00 בבוקר, נכנסו לביתי שמונה או עשרה אנשים חמושים, שייכים למשטרה. הם היו בלבוש אזרחי. אחדים מהם חבשו כובעי מצחייה וג'ינס. הם בדקו הכל וציוו עלי להצטרף אליהם ולקחת אתי תעודה. את בני השאירו אצל השכנים. הייתי בחודש השביעי להיריון. נאלצתי לחזור פעמים רבות על שמי, כאילו פקפקו אם הם מחפשים באמת אותי. ליד הדלת, לעיני השכנים, הכניסו אותי לאחת המכוניות, זרקו אותי על הרצפה, קשרו לי את העיניים ואת הידיים באזיקים, מאחורי הגב. אחרי סיבובים רבים הגענו למקום שאח"כ זיהיתי בשם מחלקת החקירות של לה-פלטא (רחוב 55 בין 14 ו-15), שם ביקשו ממני את התעודה והושיבו אותי על כיסא. כעבור שעות ארוכות, ראה מישוהו שידיי מאוד נפוחות, הסיר ממני את האזיקים וקשר לי את הידיים מלפנים. בלילה העבירו אותי למקום העינויים, בו היו אנשים נוספים (אראנה). הושיבו אותנו בפרוזדור וקראו מרשימה את שמות האנשים שזה עתה הגיעו. כך נודע לי שגם בעלי נמצא שם. הייתי במקום הזה שבעה ימים. המנגנון פעל פחות או יותר כך: בלילה הגיעו עצורים חדשים. בהמשך הגיעה 'הכנופיה' והחלה בחקירות שנמשכו כל הלילה ולפעמים עד צוהרי היום שלמחרת. העצורים שלא נחקרו עדיין, נשארו בפרוזדור, יושבים על הרצפה, קשורים, בעיניים חסומות ותחת שמירה מתמדת של שומרים אזרחיים....

(...) נחקרתי כבר באותו ליל ה-4 בפברואר, אך כיוון שהייתי בין האחרונים החליטו להשאיר אותי ליום המחרת. כבר באותה חקירה קצרה, של כחצי שעה, נוכחתי לדעת שלחוקר לא היה כל מושג על סיבת מעצרי.

(...) למחרת ישבתי על הרצפה במשך כל היום. בלילה העבירו אותי לתא בגודל 2 X 1.5 מ' בערך. מחציתו תפוסה ע"י מיטת בטון, עם ארבע נשים נוספות.

(...) הדיבור היה אסור בהחלט. השומרים היו משגיחים עלינו דרך העינית כל 10 - 15 דקות. צעקות העצורים הנחקרים נשמעו כל הזמן.

היא מוסיפה:

כשהייתה 'הכנופיה' מסתלקת מהמקום, היו השומרים מתחילים לענות עצירים לשם שעשוע, רק כדי שיגידו מלים גסות.

(...) כשהייתה 'הכנופיה' מגיעה, פחדו אפילו השומרים. אף על פי שמשטר חיים זה היה בלתי אנושי, הוא היה טוב יחסית לעומת זה של הגברים, שהיו פשוט זרוקים על הרצפה, מלוכלכים, עם פשפשים ודלקות. הם היו לפעמים כ-30 איש, חלקם פצועים או עירומים, חוששים לזוז או לדבר מאימת העונש, אוכלים חצי משאכלנו אנו.

(...) ב-12 במרס, החלו צירי לידה אווזים ב-Inés Ortega de Fossatti, עצורה אחרת. צעקנו לסמל השמירה (שכך ציווה עלינו לקרוא לו). השעות חלפו ללא תשובה. כיוון שהייתי בעלת הניסיון היחידה עזרתי לה ככל יכולתי. היולדת הייתה כבת 17 או 18. הייתה זו לידתה הראשונה. לבסוף, אחרי 12 שעות, היא נלקחה למטבח, ועל שולחן מלוכלך, בעיניים קשורות, לעיני כל השומרים, ילדה את התינוק, בעזרת רופא כביכול, שכל שעשה היה לצעוק עליה

בעוד האחרים צוחקים. נולד לה בן. היא קראה לו בשם Leonardo. הם השאירו את התינוק עם האם 4 או 5 ימים בתא, אח"כ לקחו אותו ואמרו שהאלוף-משנה רוצה לראות אותו. כנראה שמישהו מילא טופס עם פרטיו האישיים של התינוק...

(...) ב-15 באפריל התחלתי להרגיש צירי לידה. אחרי שלוש או ארבע שעות על הרצפה, עם צירים הולכים וגוברים, הודות לצעקותיהן של יתר העזורות, העלו אותי למכונית משטרה עם שני גברים שישבו לפני ואישה (שנקראה לוקרסיה והשתתפה בעינויים) שישבה מאחור, נסענו לכיוון בואנוס איירס. אך התינוקת שלי לא חיכתה שנגיע ובצומת Alpargatas, מול מעברת Abbott, צעקה האישה שיעצרו את המכונית בצד הדרך ושם נולדה טרוה. הלידה הייתה נורמלית, הודות לחוקי הטבע. הטיפול היחיד שקיבלתי נעשה בסמרטוט מלוכלך. לוקרסיה קשרה את חבל הטבור, כי לא היה לה במה לחותכו. חמש דקות אח"כ המשכנו בדרךנו ל'בית החולים'. אני המשכתי בעיניים קשורות והתינוקת שלי בכתה על המושב. אחרי סיבובים רבים הגענו למחלקת החקירות של באנפילד, כפי שנודע לי מאוחר יותר (הבור של באנפילד). שם היה אותו הרופא שטיפל ב-Inés Ortega de Fossatti. במכונית הוא חתך את קשר הטבור ולקחו אותי קומה אחת או שתיים, שם הוציאו לי את השלייה. ציוו עלי להתפשט בנוכחות קצין המשמר, ונאלצתי לרחוץ את האלונקה, את הרצפה ואת שמלתי, לאסוף את השלייה ולבסוף הסכימו שארחץ את התינוקת. הכל נעשה בצעקות ואיומים. כשנכנסתי לבניין הורידו לי את הפלגלית מהעיניים ואמרו: "אין צורך יותר". את השאר ראיתי כשאני מסתכלת בפניהם.

(...) שם, בבנפליד, המשטר היה קפדני יותר מאשר בתחנת המשטרה מס' 5, בלה-פלטא. יצאנו מהתא רק כדי לאכול פעם ביומיים. בכל תא נמצאו שלוש נשים או יותר. כאסלת שירותים שימש בקבוק אקונומיקה חתוך. עלה בידי להכניס את Patricia Huchansky de Simon לתא יחד אתי ועם התינוקת שלי. היא עזרה לי מאד בימים הראשונים אחרי הלידה, כשהכאבים הקשים לא נתנו לי מנוח. היא סיפרה לי שכמה ימים קודם לכן טיפלה בלידה של María Eloísa Castellini. אעפ"י שצעקו וביקשו עזרה, עלה בידן רק לקבל רשות לצאת למסדרון, ונתנו להן סכין מטבח. שם, על הרצפה, נולדה תינוקת יפהפייה שנלקחה מספר שעות מאוחר יותר...

(...) לבסוף, ב-28 באפריל, אותו קצין שציווה עלי לשטוף את הרצפה, קיבל פקודה מלה-פלטא לשחרר אותי. ה'אדון' לא הצליח להסתיר את מורת רוחו על שנאלץ לשחרר מישהי. הוא לא היה רגיל לזה...

(...) הוא אמר לי 'לא להאמין לכל מה שראיתי ושמעתי, שהכל היה כדי להבהיל קצת'. עוד באותו לילה השאירו אותי במרחק ארבעה רחובות מבית הוריי, כשהתינוקת בזרועותיי ואני לבושה בכותונת לילה ובכפכפים, ללא מסמכים. שתינו היינו מכוסות כינים. כמעט באותה שעה שוחרר בעלי בלה-פלטא.

במקרה אחר, בלב הזוועה, היו גילויי סולידריות ומילוי חובה הגובלים בגבורה. היה זה סיפור של Silvia Mabel Isabella Valenzi (תיק מס' 3741), שלפי עדויות שונות נראתה בכור של קילמס בינואר 1977, בחודש החמישי להריונה. אח"כ, ב-1 באפריל, נלקחה ע"י החוטפים לבית החולים העירוני בקילמס, ושם הביאה לעולם, ב-2 לחודש בשעה 15:30, תינוקת במשקל 1,900 ק"ג שקראה בשם רוזה. הלידה נרשמה.

הד"ר J.M.B (פרטיו ומספר המרשם המקצועי שלו בידי הרשות השופטת), היה אחראי על חדר המיון של בית החולים ליולדות Isidoro Iriarte בקילמס. הוא התייצב באופן ספונטני בפני הוועדה הלאומית. הוא נזכר שבתאריך הנ"ל הגיעה לטיפולו:

...אישה בחודש השמיני להריונה, בתהליך לידה מתקדם. היא הועברה לבית החולים ע"י שוטרים של הפרובינציה של בואנוס איירס. הם לא הזדהו, אך לפי היכרותם עם עובדי בית החולים, משער שהיו שייכים לתחנת המשטרה הראשונה של האזור. היה ביניהם רופא משטרה, שהציג עצמו בשם ד"ר Bergez, שהוא מכר של העד. במשך כל זמן מעצרה בבית החולים, עמדו אנשי המשטרה קרוב לאישה ואסרו על המיילדות או הרופא לדבר אתה. רק ברגעי הלידה ממש הצליחו להחליף אתה כמה מלים.
(...) מיד אחר הלידה הפקידו עליה שומרים עד הבוקר. אח"כ נלקחה בטנדר ללא תווית זיהוי, כשהיא שוכבת בתא המטען. כאן התערב שוב הד"ר Bergez וליווה אותה ביציאה. התינוקת נשארה מאושפזת בחדר הפגייה, ונפטרה יומיים או שלושה אחר כך, כתוצאה מהלידה המוקדמת. כך נודע לעד מהתולדות הקליניות של התינוק. השירות היה אז באחריות של הד"ר Perez Casal.

הד"ר J.M.B. מצהיר שנהגו לרשום את הנשים היולדות עם פרטי המשפחה והזהות בספר הלידות. זה נעשה גם בהזדמנות זו:

בשלב מאוחר יותר, כאשר העד החל להתעניין בפרטי המקרה, כיוון שנודע על החקירה הנעשית בעניין התינוקת שנולדה בתאריך זה, הוא דורש את ספר הלידות שהפרטים בו נכתבו בידי המיילדת עצמה, ואז הוא מוצא את השם המתאים שנמחק ביד גסה, ועל המחיקה נכתב, 'ללא שם'. הוא מצליח לקרוא את השם Isabella Valenzi.

הד"ר J.M.B. מציין:

...מבצע המחיקה לא נעשה בספר מחלקת ריפוי ילדים, שמשמש באופן סימולטני עם ספר הלידות, ובו עדיין ניתן לראות את הפרטים האישיים של התינוקת תחת השם Valenzi.

עותקים של ספר הלידות וספר מחלקת ריפוי ילדים של בית החולים 'איסידורו אוריארטה' בקילמס, הופנו ב- 14 במאי 1984 לוועדה זו (CONADEP) וכך הוכחה בוודאות אמיתות כל המתואר לעיל.

על אף השמירה המתמדת, צעקה הצעירה את שמה ושם משפחתה, בתקווה שמישהו ישמע אותה ויעדכן את בני משפחתה.

כאן, כפי שצוין קודם, התגלו הסולידריות והאלטרואיזם של המיילדת María Luisa Martínez de González ושל האחות Genoveva Fratassi. המיילדת הורתה לגב' Ema Salas de Ciabeglia להודיע לאמה של Silvia Mabel Isabella Valenzi על הלידה בבית החולים. גם האחות גילתה יחס אנושי וכבוד לחיים בהתעניינה במצבה של הגב' Valenzi. כתוצאה מכך הגיעו כעבור מספר ימים בני המשפחה לבית החולים ולבריגדה, שם הכחישו את דבר המאסר. הגב' Valenzi הועברה כמובן מיד אחרי שהידיעה הגיעה לבית החולים.

המיילדת, גב' González, נחטפה ב- 7 באפריל 1977, והאחות גב' Fratassi, נציגת ועד העובדים בבית חולים זה, נחטפה ב- 14 לאותו חודש. שתיהן נעדרות עד עצם היום הזה. קיימות עדויות על הימצאן במחנה המעצר החשאי וזוביו.

בית החולים קמפו דה מאז'ו אין ספק שאחד המעשים המשפילים ביותר שוועדה זו נדרשה להכיר ולחקור בנושא של לידה במעצר של נשים צעירות נעדרות, התרחש באגפים מסוימים בבית החולים של קמפו דה מאז'ו, והוא מצריך התייחסות מיוחדת.

בין כותלי בית חולים זה, ששכן בתחומי הפרובינציה של בואנוס איירס, נעשו מעשים חמורים מאד, שהוצגו בפני בתי המשפט ע"י ועדה זו (CONADEP) ב- 14.8.84.

בתצהיר שהוגש בכתב נאמר:

לאור העדויות החשובות שקיבלנו משישה רופאים מיילדים, ארבע מיילדות ושני חובשים, שפרט לרופאה אחת עובדים כולם עד היום בבית החולים של קמפו דה מאז'ו, ומפי טכנאי רנטגן בדרגת סמל ראשון, ששירת בבית חולים זה בין השנים 1976-1977, ניתן להבין כדלקמן:

א- העדים מאשרים פה אחד שבשירות האפידמיולוגי בבית החולים אושפזו עצורות מבלי שנרשמו;

ב- שעצורות אלה היו נשים בהיריון;

ג- שהן שהו במקום תחת שמירה, קשורות או עם משקפיים שחורים לעיניהן;

ד- שברוב המקרים נאלצו הנשים לעבור ניתוחים קיסריים, שאחריהם הופרדו האמהות מילדיהן והועברו למקום בלתי ידוע.

התיאום המוחלט בין העדויות בנקודות אלה, מגלה את חומרת המעשים, שמקורם לא רק בשלילת חופש הפרט של אלה שנכלאו באזור מסוים של בית החולים של קמפו דה מאז'ו, אלא שאותן נשים היו בהיריון, שהביאו את ילדיהן לעולם בסתר ושכנראה ברוב המקרים, זירזו את תהליך הלידה וניתחו אותן בניתוח קיסרי... (הצגת התביעות ע"י הוועדה ב- 14 באוגוסט 1984, לפני בית הדין הפלילי של סן איסידרו, ד"ר Mollard).

מתוך העדויות שצוינו לעיל, זו של מר C.C. (פרטיו האישיים המלאים הם חלק מהליך שיפוטי), תורמת במיוחד להבהרת העניין. המצהיר בא מרצונו, התייצב בפני ה- CONADEP ב- 30 בינואר 1984 וסיפר שהיה חובש בדרגת רב"ט ושירת בבית החולים של קמפו דה מאז'ו בשנים 1976-1977. הוא אישר את דבר הימצאן של נשים בהיריון בתהליך לידה, בחדרים אישיים של השירות האפידמיולוגי, באגף הגברים. הנשים שכבו בידיים ורגליים קשורות למיטה והזריקו להן נסיוב לזירוז תהליך הלידה. C.C. ראה במו עיניו ארבע או חמש נשים במצב זה. הוא חשב שהן קיצוניות שהיו תחת שמירת הגנדרמריה, אך נודע לו מפי חבריו לשירות, שבאולם זה הייתה תנועה מתמדת של נשים בהיריון וסמל ששימש נגר, בשם פלקון, אנס אחת מהן ונענש בעשרה ימי מחבוש, אך מיד אחר כך המשיך בשירותו הרגיל. הוא הוסיף שלקראת הלידה היו העצרות מועברות, בלילה כנראה, לשירות הגינקולוגי, שמנהלו היה רב-סרן Caserotto, המשרת היום באותו תפקיד בדרגת סגן-אלוף, עפ"י ידיעת המצהיר. מהערות העובדים בבית החולים, הוא גם יודע, שאחרי הלידה היו מפרידים את העצרות מן התינוק שנולד והן היו נעלמות מבית החולים של קמפו דה מאז'ו. התינוקות היו נשארים בבית התינוקות.

בנוסף לכך, מתאר העד C.C., שבהיותו בשמירה ראה את העצרות בהיריון, שתמיד היו עיניהן קשורות. נודע לו שאחרי הלידה היו נלקחות למוסך המטוסים של קמפו דה מאז'ו. הוא נזכר שפעם הובאו לבית החולים כ- 40 או 50 איש משני המינים, מכוסים ברדסים, ברגליים קשורות וידיים מאחורי הגב, בלי כל יכולת לזוז. הם הוכנסו למחלקה האפידמיולוגית באגף הגברים ע"י אנשי הגנדרמריה והיו תחת פיקוחם. C.C. אינו יודע מה הייתה סיבת הימצאם של האנשים במקום, אך היה עד ראייה למתרחש. הם הגיעו באחד מימי השבוע, בשעה 9:00 בבוקר בערך, הורדו ממכוניות סגורות כאילו היו חבילות, ללא תנועה. כך נשארו זרוקים על רצפת האולם של מח' האפידמיולוגיה, שם הוא ראה אותם בחטף. הוא משער שהדבר היה בין השנים 1976 ו-1977, אך אינו זוכר את התאריך המדויק.

מפי אה שעבד בבית החולים של קמפו דה מאז'ו, נודע לעד C.C. שבמטה המוסדות הצבאים אומנו יחידות שנקראו 'כוחות משימה' או 'קבוצות ביצוע', חלקם כללו גם חובשים, כדי לטפל באותן הקבוצות. האח היה טכנאי רנטגן ונועד לשרת בבית הספר לשירותים 'גנרל למוס'. כיום הוא משרת במטה הבריאות בדרגת סמל עוזר. הוא מספר שבכל לילה היה יוצא מטוס תובלה הרקולס משדה התעופה של הבסיס קמפו דה מאז'ו. זה היה מטוס קל לזיהוי, שהיה יוצא תמיד לכיוון דרום מזרח. שעת היציאה הייתה בין 23:00 ל- 24:00 והחזרה הייתה בערך בשעה 1:00 או 1:30 לפנות בוקר. משך הטיסה היה כשעה. כיווני הטיסה היו בין בית הספר 'סרחנטו קברל' ובית החולים של קמפו דה מאז'ו. העד מאשר את דבריו, כיוון שהוא יכול להוכיחם אישית מלילות השמירה שלו. כשהיה בבית, במגורי הנגדים של קמפו דה מאז'ו, היה שומע את אותו מטוס, והיה מספר על כך לאשתו. באותן הזדמנויות הם לא שמעו את המטוס בשובו כי כבר ישנו.

טיסות יומיות אלה, שרק במקרים נדירים לא התקיימו, היו נושא לשיחות בין עובדי בית החולים. אמרו שהן נשאו אנשים שנזרקו לים. בנוגע לארבעים או החמישים שראה C.C. באותו בוקר באולם אפידמיולוגיה, מה שמשך את תשומת ליבו היה השקט המוחלט וחוסר התנועה של האנשים, אם כי הוא בטוח שהם היו חיים בגלל שגופותיהם לא היו מאובנות.

ב- 3 במאי 1984 התייצב בפני ה-CONADEP ד"ר M. S. (תיק מס' 6514), שפרטיו המלאים מופיעים בפנייה המשפטית שלו וסיפר שנכנס לעבוד כרופא בשירות הגניקולוגי של בית החולים הצבאי של קמפו דה מאז'ו ומאוחר יותר כרופא מן המניין. החל מ- 1976 נודע לו במישרין על נשים בהיריון שכונו נשים 'ללא שם', שנמצאו במתקנים מרוחקים של השירות הגניקולוגי. הוא הוסיף שבאותה תקופה החל לעשות תורנויות של 24 שעות וכך הרחיב את ידיעותיו בנידון. ואכן, התכוונו אז לאלצו לטפל ולבדוק נשים אלה, אך הוא סירב בהחלטיות. גם אם כי לא נכנס מעולם לאותו אולם, עבר קרוב אליו וראה שהוא נתון תחת שמירה קפדנית וחמושה, כאילו היה זה תא מעצר. מי שהורה לד"ר M. S. לבקר את הנשים היה הרופא הצבאי ד"ר Julio César Caserotto, שהיה ללא ספק הרופא האחראי על הנשים ההרות. הד"ר M. S. אינו יודע דבר על גורל הנשים וילדיהן כיוון שלא ראה אישית דבר. עם זאת נודע לו משמועות, שבשעות הלילה היו עושים בנשים שכרעו ללדת ניתוחים קיסריים. ובעניין זה הוא זוכר שפעם, רב-סרן ד"ר Caserotto אמר לאחרי כמה כוסות יין: "כמה טוב יהיה אם נוכל לעשות בנשים 'ללא שם' ניתוח קיסרי מהסוג הניסיוני", בהתכוונו לטכניקת ניתוחים לא שגרתית.

פעם, כשהיה בשמירה, נקרא ע"י חדר המיון הכללי, לבדוק שתי נשים 'ללא שם', כלומר, נשים בהיריון שהעדד ראה. שתיהן הרכיבו משקפיים שחורים, והיו מלוות בארבעה אנשים בלבוש אזרחי שנראו שייכים לשירותי הביטחון או המודיעין. הנשים הובאו לשם כדי לקבוע אם באמת היו בהיריון. כמו בפעמים הקודמות, סירב ד"ר M. S. לבדוק אותן.

בהתאם לעדותו של רופא זה, בשני המקרים, כשהיה בתורנות, ראה ילדים קטנים עם אנשי שירותי המיילדות. בפעם הראשונה היו אלה שני ילדים בני שלוש עד חמש, דומים מאד, מכאן הסיק שהם אחים. בפעם השנייה, החזיקה אחת מהנזירות בידה ילדה כבת שנתיים שבכתה וביקשה את אמה. בשני המקרים שאל ד"ר M. S. מה עושים שם הילדים. התשובה הייתה שהם 'נכנסו' בלילה ושאינן פרטים נוספים. כשעבר שם מספר שעות מאוחר יותר, לא נמצאו הילדים במקום.

ד"ר M. S. נשאר בשירות המיילדות והגניקולוגיה של בית החולים של קמפו דה מאז'ו עד 1980 והדגיש בעדותו שהוא כמעט בטוח שבאותה שנה היו שם עוד מקרים 'ללא שם' בהיריון. בגניקולוגיה כל הרופאים היו אזרחים כמו במחלקת היולדות, מלבד רב-סרן Caserotto שנזכר לעיל ורופא צבאי נוסף שהגיע ב- 1978 והתיימר 'לשפר את הגזע', היה אדם שאפתן וכעסן, ושמו יצא כמי שהשתתף באופן פעיל במאבק נגד תנועות המתקוממים. הרופאים האזרחים גילו יחס דומה לזה של

ד"ר M. S. (לפחות אלה שהיו בשירות הגינקולוגי) וסירבו לקחת חלק או לתמוך בפעולות הבלתי שגרתיות שהתרחשו באזור הנ"ל.

עדויותיהם של ארבעה רופאים נוספים בפני CONADEP תואמים לחלוטין את עדותו של הטוראי החובש C.C. ושל ד"ר M. S. כולם מסכימים שד"ר Julio César Caserotto היה מנהל שרותי היולדות, ושהוא נתן את ההוראות. הוועדה הלאומית הפנתה לרב-סרן, ד"ר Julio César Caserotto, שאלון שנשלח אליו דרך הרמטכ"ל. בתאריך ה-10 ביוני של שנה זו, ענה ד"ר Caserotto לשאלון ובתשובותיו הוא מכיר בעובדה ששירת כמנהל שירות היולדות של קמפו דה מאז'ו, בתקופה שבין ינואר 1977 ודצמבר 1983. הוא מצביע גם על כניסת חולים לשירות האפידמיולוגי 'אך אינו יודע אם נרשמו או לא' ומצהיר 'על חוסר ידיעתו בקשר למעשים האחרים שהוא נחקר עליהם'.

לכית המשפט נשלחה גם עדותן של הרופאות המיילדות שעבדו (וממשיכות בעבודתן) בבית החולים של קמפו דה מאז'ו. רופאות אלה ציינו שהן מצהירות ברשות הממונים עליהן.

הגב' Lorena Josefa Tasca (תיק מס' 6522) הצהירה ב-5 באפריל 1984 בפני ה-CONADEP שבשנת 1978 נשלחה לטפל ביולדת בבית הכלא של קמפו דה מאז'ו. היא הועברה באמבולנס, יחד עם רופא שאת שמו אינה זוכרת. היא לבשה את המדים הרגילים אך בלי השם המודפס על הדש, כיוון שקיבלה הוראה להסיר את סימני הזיהוי. היולדת הייתה לבדה בחדר, עיניה לא היו קשורות, היא נראתה כבת-30, שחרחרת, רוזה ונמוכת קומה. היא לא זוכרת אם הייתה בחודש החמישי או השישי להיריון. היא הייתה שקטה ואמרה שאינה זקוקה לדבר. אחרי שבדקה את מצבה, עזבה את המקום ודיווחה על הנעשה למנהל, ד"ר Caserotto.

בהזדמנות אחרת, באותו בית חולים של קמפו דה מאז'ו, בחדרים האחוריים של מחלקת האפידמיולוגיה, נזכרת הגברת Tasca, שהייתה יולדת בקיסרי, כלומר אחרי ניתוח. האישה הייתה בעיניים גלויות ועם התינוק שלה בעריסה לצידה. המיילדת פנתה לחדר זה לפי בקשתו של הד"ר Caserotto להתלוות אליו לטיפול. הם גם הביאו אתם אחות נוספת. הגב' Tasca מספרת שהאם הצעירה הייתה במצב טוב מאוד ושהד"ר Caserotto ציין שבקרום תשוחרו. בחדר הייתה אישה נוספת, שלא הציגה את עצמה, היא הייתה בלבוש אזרחי ועמדה כל הזמן.

בהצהרתה, נזכרת המיילדת במקרה שלישי שאירע בתורנות. השכם בבוקר היא נקראה ע"י אחות לטפל בלידה. הגב' Tasca חשבה שמדובר ביולדת שהגיעה מחוץ לקמפו דה מאז'ו, דבר שקרה לעתים תכופות, אך להפתעתה, כאשר נכנסה לחדר הלידה, ראתה אישה שוכבת על אלונקה כשעיניה קשורות. מלבדה היו בחדר שני חיילים ואדם נוסף במדים, שפיקד כנראה על הקבוצה ולא דיבר. האיש במדים פקד עליה לעזור בלידה, דבר שממילא חשבה לעשות ממניעים הומניטריים בסיסיים. הלידה הייתה רגילה. הפלנלית שהייתה על עיני האישה נפלה בעת הלידה. כשהכל

הסתיים נשאלה הגב' Tasca ע"י מי שהיה ראש הקבוצה, אם הכל היה בסדר. היא ענתה בחיוב. העדה הצהירה בפני ה- CONADEP שאינה יודעת דבר על גורל התינוק, אם כי בד"כ היה נלקח לחדר התינוקות. היא גם אינה זוכרת את מין התינוק שנמסר לאחות. לעומת זאת, היא זוכרת שעפ"י בקשת המנהל קיבלו הצעירות טיפול טוב.

רופאה מיילדת אחרת, הגב' Margarita Allende, אלמנתו של Bottone (נספח VIII בתביעה המשפטית של ה- CONADEP), הצהירה שבתורנויות שבת, במשך שנות הדיכוי, ראתה לא פעם ילדים, שעפ"י דוח אנשי המרפאה היו בני המתקוממות שילדו בבית החולים של קמפו דה מאז'ו. היא גם זוכרת שליוותה את המנהל, ד"ר Caserotto, שלוש פעמים לזהות עצירות שנמצאו באגף אפידמיולוגיה, אך בחדרים נפרדים.

הגב' Rosalinda Salguero מעידה (נספח XII), בתביעה המשפטית של ה- CONADEP, כי "המיוחד במאושפזות אלה היה ששמן הפרטי או שם המשפחה לא נרשם, ובטפסים הופיעו האותיות N.N: 'לא שם'".

באותו עניין, מן הראוי לציין את עדותה החמורה של הגב' Nélida Elena Valaris (תיק מס' 6372), שהצהירה כי בשל תפקידיה, ידעה על הימצאם של עצורים בלתי מזוהים בבית החולים של קמפו דה מאז'ו, שהיה לה מגע אתם כשהתלוותה לד"ר Caserotto או לרופא צבאי אחר, ובדקה את הנשים ההרות, אך אינה זוכרת את מספרן. פעם - היא משערת שהדבר אירע באוגוסט 1977 - קיבלה הוראה להיות נוכחת בלידה. האישה נמצאה במרפאה של בית הסוהר של קמפו דה מאז'ו, בדרך לרון טורקואטו. היא התנגדה לכך בכל תוקף, אך נאלצה למלא את פקודת ההנהלה, כלומר פקודתו של ד"ר Di Benedetto. כשהגיעה לבית הסוהר ראתה אנשים רבים במדים, שהראו לה את הדרך לאזור המרפאה בו נמצאה היולדת. הייתה זו בחורה בלונדינית כבת 30, עיניה היו קשורות כמו במקרים האחרים. היא לא התלוננה על כאבים והלידה עברה בצורה נורמלית. השומרים, שהיו גם הם במדים ירוקים ואחרים בלבוש אזרחי, עמדו ללא תנועה במשך כל הלידה. הגב' Valaris הצהירה שהדבר נחרת בזיכרונה בשל המספר הרב של שומרים ואנשים במדים שנכחו במקום, וכן בשל תנאי הלידה. בסופו של דבר, נולד תינוק ממין זכר. היא הצהירה שאינה יודעת דבר מעבר לכך, שכן, מיד עם סיום עבודתה הוכנסה לטנדר והוחזרה לבית החולים.

המשפחות - הסבתות

מצבם של בני המשפחות של העצירות שהיו בהיריון - מיוחד במינו וטעון חרדות. כך, כמו במקרים רבים אחרים, הגב' Estela B. de Carloto, סגנית הנשיאה של 'הסבתות של פלזה דה מאז'ו' (תיק מס' 2085), קיבלה ידיעות באמצעות מכתב אנונימי, ממי שהייתה שותפה למעצר של בתה Laura Estela, על שהיא הייתה בידי

כוחות הביטחון יחד עם בעלה שנחטף אף הוא. מאוחר יותר, נודע לה מפי עציר משוחרר:

שהריונה המשיך להתקדם, שהיא שולחת הודעה לאביה ולי, שנהיה ערים ליום ההולדת של בנה שיחול ביוני 1978, שנחפש אותו בקאסה קונה, ושם ייוולד בן היא תקרא לו על שם בעלי - גידו. כשהתקרב תאריך לידתו של נכדי, הייתי אז מורה, יצאתי לגמלאות כדי שאוכל לגדלו. כאילו הייתי אמו, התחלתי להכין את כל הדרוש לו. היו לי ארבעה בנים. לאוריטה הייתה הבת הבכורה. התחלתי לפעול לפי בקשתה, ולחפש את התינוק בקאסה קונה, בית היתומים בלה-פלוטה, בית היתומים של בואנוס איירס, בבתי המשפט לקטינים ובכל מקום שאליו עשוי היה להגיע, אך התוצאות היו שליליות, ללא מענה. בינתיים, ב-25 באוגוסט 1978, קיבלנו בביתנו בלה-פלוטה הודעה מתחנת המשטרה האזורית, בה נאמר לנו, להורי Laura Estela Carloto להתייצב בתחנת המשטרה המשנית של איסידורו קסנובה. ההוראה הייתה דחופה, 'למטרה שתימסר'. זה הכל. חשבנו שנגיע אליה ואל התינוק. חשבנו גם שזה כבר היה המוות.

הגענו כמו שנצטוונו וקצין המשטרה, בהוראת אזור המבצעים 114, הראה לנו תעודה, תעודת בתי, במצב תקין לחלוטין. הוא שאל אם אנחנו קרובי משפחה של האדם הזה. ענינו בחיוב, שאנחנו ההורים, ואז הוא הודיע לנו על מותה. כמובן שלא היה זה מוות, אלא רצח קר ובמחשבה תחילה ע"י הצבא.

בתי נרצחה, השכם בבוקר ה-25 באוגוסט. הם בדו שקר מפלצתי: שהיא נסעה במכונית ולא נשמעה להוראה לעצור ולכן נורתה.

לא יכולתי לראות אותה. הם לא נתנו לי לראות אותה. בעלי ובני משפחה אחרים אמרו לי שמוטב שאזכור את דמותה כמו שהייתה תמיד. פניה המאושרות, פני צעירה ארגנטינית מלאת מרץ, אידיאליסטית, נאבקה. פניה הושחתה בירית איטקה, שנורתה לגופה. גם בטנה הושחתה, כדי שאי אפשר יהיה להוכיח את הולדת נכדי. כששאלתי את קצין המשטרה על התינוק, הוא ענה לי שאינו יודע דבר על קיומו של תינוק... מאנשים ששוחררו אני יודעת שזה היה בן, שנולד ב-26 ביוני 1978. מלאו לו 6 שנים לא מזמן. אני אמשיך לחפש אחריו כל יום, עד יומי האחרון.

באותה רוח ממש, מפגינות שאר הסבתות של פלזה דה מאז'ו, שכפי שאמרנו קודם לכן, עושות את מלאכתן בהתמדה וביגון. מספרת נשיאת הארגון, הגב' María Isabel Ch. De Mariani:

בדרכנו הארוכה נפגשנו, הסבתות, וארגנו קבוצה כדי לחפש את הילדים הנעדרים, בתחילה חשבנו שאנו מעטות, אך גילינו לחרדתנו שאנחנו מאות, הואיל ואנו ממושיכות לקבל עדויות. לפני שבועות מספר הגיעו שלוש תביעות על ילדים נעדרים מאותה תקופה. חיפשנו אחרי נכדתי Clara Anahí Mariani בכל רגע, בכל יום, אך תמיד סירבו לתת לי מידע כלשהו... גם כשנעלמה הנכדה באותו מבצע בו הרגו את כלתי Diana Teruggi, אני עמדתי מול הגדוד מס' 7 בלה-פלוטה וחיכיתי שימסרו לי אותה. בלילות חיכיתי לצלצול בדלת הבית,

וקיווייתי שימסרו לידי את הילדה שהייתה אז בת שלשה חודשים. פניתי לתחנת המשטרה מס' 5, שעכשיו ידוע לי שהייתה מקום ריכוז, דיברתי עם קצין המשטרה. האמת היא שאינני יודעת מאין היה לי אומץ להיכנס לשם לבדי. זה היה באמת משום שלא ידעתי מה הלך שם בפנים. הוא קיבל אותי, זה היה נס, ואמר לי שהילדה בחיים, שאחפש אותה, אבל הוסיף שאם אספר משהו, הוא יכחיש זאת לעולם.

זהותם של הילדים נשללה כדי שבני המשפחה לא יוכלו לאתרם. חלקם נלקחו לבתי יתומים, וכך נדחקו לשולי החיים המשפחתיים והחברתיים.

באמצע חודש מאי 1977, פרצו לבית שבו התגוררה אחותי Lucinda Delfina Juárez עם בנה בן ה-3 Sebastián Ariel Juárez אנשי צבא לבושים במדים בצבע ירוק זית, חמושים מכף רגל עד ראש. הם הקיפו את הרחוב בכלי רכב צבאיים. הבית שכן ברחוב טאטאי דה קלייפולה - בוּאנוס איירס.

כך פותח Juan Carlos Juárez את תיאורו (תיק מס' 3978):

סבסטיאן הקטן, האחייך שלו, הושאר אצל שכן אחרי ההתקפה על הבית. כעבור מספר ימים הביא השכן את הילד לבית המשפט לקטינים מס' 1 בלומס דה זמורה, בראשות השופטת Martha Pons, שהפקידה אותו במעון 'בית בלן', מבלי לברר דבר על זהותו, אף על פי שידעה על נסיבות המקרה. בבית יתומים זה עברה ילדותו המוקדמת של סבסטיאן, שחי עם עוד שנים-עשר ילדים עד שאותר. הבעיה הייתה שהילד נרשם בתיק בית המשפט בשם אחר, אעפ"י שקיימות ראיות מפורטות למדי על המבצע שבגיניו הובא הקטין. במתכוון מנעו את פרסום תמונתו, כדי למנוע מהמשפחה למצוא את הילד. במשך כל אותן שבע השנים חי סבסטיאן בלי לדעת מי הוא, ומה שמכאיב יותר, ללא אהבה, ללא טיפול, מבלי לדעת מה מצפה לו. בעקבות החיפוש השקדני של בני משפחתו, הוחזר Sebastián Ariel Juárez ב-22 במאי 1984, לחיק משפחתו החוקית.

מקרה זה וכן המקרה שיובא להלן, מראים כיצד ניתן לצמצם את הנזקים החמורים שנעשו ע"י מערכת הדיכוי ולקדם את החקירות על כך, כאשר כל הארגונים הממשלתיים מתאמים את מאמציהם לעבר מטרה זו:

בחודש פברואר 1984, נתקבלה ב- CONADEP (תיק מס' 3014), הודעה מבני המשפחה של Horacio B. ו-Margarita D., בה הם מבקשים לברר את מקום הימצאן של הבנות Liliana ו-Mariana שאין ידיעות מהן מאז שנת 1977. מאוחר יותר, במאי של שנה זו, נתקבלה ב- CONADEP תביעה שהובאה ע"י נציגות לה-פלוטה, בה מתארת התובעת שבשנת 1978 ראתה בעיתון בלה-פלוטה את תמונותיהן של שתי ילדות שנתבקשו פרטים עליהן והיא, התובעת, מזהה כבנותיהם של Horacio B. ו-Margarita D. מאידך גיסא אמרה ש- Horacio B. נפל במבצע צבאי וש- Margarita נחטפה. המבצע התרחש בנובמבר 1977 בפנינת הרחובות 25

דה מאז'ו וונצואלה ביישוב אנסנדה. שתי התביעות נשלחו ע"י ה- CONADEP לוועדה העוסקת בחקר גורלם של ילדים נעדרים, מטעם המזכירות לפיתוח האדם והמשפחה, כפי שסוכם מאז תחילת העבודה המשותפת לחילופי מידע. חברים באותה ועדה פנו לארכיוני העיתון 'אל דיה' בלה-פלאטה, ועלה בידיהם להוכיח שהפרסום הנ"ל נערך בעקבות בקשה מיוחדת ע"י בית הדין לקטינים מס' 2 של העיר לה-פלאטה.

בבית דין זה נבדק התיק המתאים, וממנו התברר שב- 27 בנובמבר 1977, הושארו בבית החולים לילדים, מסיבות בלתי ידועות, שתי ילדות בגיל הרך.

בשיחות עם השכנים ביישוב אנסנדה, ברחובות 25 דה מאז'ו וונצואלה נאסף מידע על מבצע שנערך ע"י כוחות צבאיים בחודש נובמבר 1977.

השכנים סיפרו שבתאריך זה, ערכו אנשים במדים, השייכים לגדוד מס' 7 של חיל הרגלים בלה-פלאטה, מבצע שבו נהרגו שני גברים ונלקחה אישה, שהם מזהים בשם Margarita D. מייד אחרי המבצע, הגיעה מכונית בלתי מזוהה ולקחה את הבנות של Margarita D. למקום בלתי ידוע. כעבור זמן מה, הגיעו למקום לובשי מדים במשאית צבאית והחלו להעביר את הרכוש והחפצים האישיים של הדיירים. שאר החפצים נשרפו בפומבי, לעיני השכנים.

העדים זיהו את התצלומים שהציגו בפניהם אנשי הוועדה. כמו כן נסעו למר-דל-פלאטה, כדי לראיין את האדם ששלח את המידע והביא לפתיחת החקירה. הדיוק בתאריך ובשעת המבצע, שנתן העד, שכנע שאכן הילדות שהופקרו בבית החולים לילדים בלה-פלאטה, הן Mariana ו- Liliana B. הן הושארו במוסד זה, ב- 27 בנובמבר (יום ראשון האחרון) בשעה 18:00, כלומר שלוש שעות אחרי סיום המבצע.

בתיק הנמצא בבית המשפט לקטינים שמעורב במקרה, הוכח שהחיפוש שנערך לא נשא פרי. איש לא התייצב כדי לתת מידע, על אף הפרסומים בעיתונים. בשל כך החליט בית המשפט להפקיד את הקטינות לשמירה זמנית אצל בני זוג בלה-פלאטה, ששנה מאוחר יותר, בהתערבות בית משפט אחר באותה עיר, הסדיר את האימוץ המלא.

המידע שהתקבל מהמזכירות לפיתוח האדם והמשפחה, הועמד לידיעת ועדת ה- CONADEP. חבר בית הנבחרים Santiago López התערב אישית, ובלווית חברים של הוועדה של המזכירות נועד עם השופטת הראשית בבית הדין לקטינים, ובנוכחותה גם עם הוריהן המאמצים של הקטינות. בפגישה סוכם, בהסכמת ההורים המאמצים של הילדות, לערוך בדיקות דם ביחידת האימונולוגיה של בית החולים דוראנד בעיר הכירה, דבר שנעשה בהוראת בית המשפט.

עם זאת, ביוזמת חבר בית הנבחרים López, נסעו חברים במזכירות לטראלו כדי ליצור קשר עם בני משפחתם של Horacio B. ו-Margarita D. דווח להם על המאורעות והוצע להם לערוך את בדיקות הדם הדרושות. עפ"י בקשת ה-CONADEP נסעו לטראלו הרופאות ד"ר Di Lonardo ו-Yamamoto מבית החולים דוראנד, כדי לבצע את דגימות הדם בבני המשפחה הגרים בטרלאו.

בשעה זו ממש, מצפה הוועדה לתוצאות הסופיות, שיקבעו את הקשר המשפחתי.

ההשפעות על הילדים

נשים רבות נחטפו בהיותן בהריון, כפי שצוין בפרק אחר בדו"ח זה, וסבלו בעת מעצרון ייסורים והשפלות מכל הסוגים. אחדות זכו לצאת לחופשה וללדת בבתיהן, או בבתי חולים. עם זאת, הן הנשים והן ילדיהן הראו אח"כ סימנים של 'הירידה לגיהנום'; עקבות שקשה למחות גם בעזרת טיפולים קליניים ופסיכולוגיים, ואשר דורשים מן האם והילד כאחד לעשות מאמץ אדיר כדי להשתלב מחדש בחיי המשפחה והחברה.

בערויות הבאות השמטנו את שמות המשפחה של הנפגעים. העיון בחומר יצדיק בוודאי החלטה זו.

Gladys de H. (תיק מס' 4178) נחטפה בשנת 1979 ונעצרה במחנה מעצר חשאי, שם עינו אותה אעפ"י שהייתה בחודש השישי להריונה. במהלך עינויים נוראים אלה היא נאנסה, עונתה בדרכן חשמלי, ספגה מכות באופן שיטתי, וכששבה מעט לאיתנה, זכתה שוב לאותו 'טיפול'. בגופה ובנפשה נותרו עקבות שלא יימחו לעולם.

(...) לא הצלחתי להירדם. הכל חזר שוב ושוב. הכל, החל מהצרחות של חבריי לסבל ועד לצעקותיי שלי...

שלושה חודשים אחרי שוחררה, נולד בנה Darío H. אך עקב העינויים שעברה אמו בזמן ההיריון התגלה אצל הילד, תוך זמן קצר, חוסר איזון נוירו-וגטטיבי, שידוע בשם היפואקוסיה דו-צדדית. החל מרגע שהגב' H. התייצבה בפני ועדה זו כדי להציג את תביעתה, טיפלו בה אנשי מקצוע מתאימים, שהציגו את פרטי המקרה בבית החולים למקרים חמורים 'קוסמה ארחריץ'. הילד אושפז ועבר בדיקות פסיכו-פיזיות על מנת לקבל אבחון קליני והפנייה למוסד מתאים. נערכה התייעצות רפואית בבית החולים, עם השירות הפסיכו-פתולוגי בניהולו של הד"ר Coquet שהמליץ על טיפול משפחתי בתוך השירות הפסיכו-פתולוגי במרכז לבריאות הנפש מס' 2, בו הגיעו לאבחון המשוער, שהילד סובל מתוצאות מלחמה. עפ"י דעת המומחים ניתן להגיע לאבחון מדויק של התפתחות המצב, רק אחרי טיפול פסיכו-תרפויטי של האם והילד ולהביא לשיקום חברתי של שניהם. מאידך הגיעו הרופאים מהמרכז הרפואי לחקירות קליניות למסקנה שהפתולוגיה הקלינית היא כנראה תוצאה מהפעלת הלם חשמלי על האם בעת הריונה. הדבר גרם להיווצרות שטפי דם

שהביאו למשברים בשלבים השונים של התפתחות הוולד. עם זאת, מן הראוי להדגיש שבעקבות פנייתם לארגון ממשלתי, כוועדה זו (אשר מפנה וממליצה בפניהם על מוסדות רפואיים בתחומים השונים, ומעל לכל, עזרה להשתלבות מחדש בחברה, לאחר הרחקה, עקב מצבם המיוחד), ניתן לראות התפתחות חיובית אצל האם והילד, ביחסים ביניהם, וכן ביחסם אל החברה בכלל.

ילדים שהיו עדים למעצרו הבלתי חוקי של הוריהם בביתם - כך קרה במרבית המקרים - תוך התפרצות אלימה של קבוצות חמושות, נכחו במצבים חמורים שגרמו ללא ספק להפרעות חמורות באישיותם - לא הצליחו תמיד לשרוד ולעמוד באותם מצבים, כפי שקרה עם הילד Marcelo Barbagallo.

באפריל 1976 נאלצו הוריו של Marcelo להפקירו, אחרי שנעצרו בביתם יחד עם אחותו Elena Isabel בת ה-19, ובת דודה Nora Chelpa, בת ה-22, שהייתה בהיריון. במשך האירוע נאלץ Marcelo לסבול מיחסם הקשה של משתתפי המבצע. הם שהו בבית במשך שעתים ובזזו כל מה שהיה בו: רדיו, סדינים, טלוויזיה, כסף, ועוד. הכל לעיני הילד.

מאז היה הילד תחת השגחתה של סבתו, מצד האם, בת ה-70. היא מספרת שנכדה היה עומד שעות ארוכות ליד החלון ומחכה לשובם של הוריו. מאז שנעצרו החל Marcelo Barbagallo לישון עם סבתו. לא נתקבלה מאז כל ידיעה על הוריו ובני משפחתו. באוקטובר 1982, כשהתעוררה סבתו, מצאה אותו מת. באישור קביעת המוות נכתב: 'דום לב'. הוא היה רק בן 12.

בכל פעם שילדים סבלו עינויים על בשרם, או ראו את הוריהם סובלים מעינויים, נתקפו הילדים בבלהות שאי אפשר היה לשער את תוצאותיהן. כך קרה במקרה שלהלן, ואשר הסתיים בהתאבדותה של ילדה קטנה.

Alicia B. Morales de Galamba (תיק מס' 5187), מתארת את המקרה:

התגוררתי במנדוזה עם ילדיי, Paula Natalia בת השנה וחצי ו-Mauricio בן החודשיים. יחד אתנו גרה שם חברה, María Luisa Sánchez de Vargas עם שני ילדיה, Josefina בת ה-5 ו-Soledad בת השנה וחצי. ב-12 ביוני 1976, בערך בשעה 23:00, היינו María Luisa ואני במטבח. שמענו חבטות וראינו קבוצת אנשים גדולה מתפרצת לעברנו. מבלי שהצלחנו להבין את המתרחש, הכו אותנו וקשרו לנו את העיניים. בעקבות הרעש והקולות, התעוררו הילדים והתחילו לבכות בייאוש. האנשים הפכו את כל הבית, שברו כל מה שמצאו בדרכם, ושאלו אותי כל הזמן על בעלי. מדי פעם דרכו את כלי נשקם, כאילו התכוונו לירות. הטרור שרר בכל. לא הצלחנו לנשום. הפחד העצום, יחד עם צעקות הילדים ממש הוציאו אותנו מדעתנו. María Luisa ואני נשאנו אותם על זרועותינו כדי להרגיע אותם. כעבור עשרים או שלושים דקות, הוציאו את כולנו מהבית והוכנסנו למכונית, אולי הייתה זו פלקון, והביאו אותנו למקום שאח"כ נודע לי בשם D2, כלומר, בניין המשטרה של מנדוזה. הכניסו אותנו

למקום ריק ולקחו לכמה שעות את בני מאוריסיו בן החודשיים. הרגשתי אז שעולמי חרב עלי. לא רציתי לחיות. כבר לא בכיתי אפילו. הייתי זרוקה על הרצפה, מכורבלת כעובר. רק אחרי מספר שעות החזירו לי את מאוריסיו בני, בן החודשיים, ולאט לאט חזרתי לעצמי. במשך יומיים נשאר ארבעת הילדים אתנו. חוספינה ופאלה לא הצליחו לעמוד בהסגר. הן בכו ודפקו על הדלת וביקשו לצאת. אחד מהשומרים הוציא לפתע רק את חוספינה. העינוי חזר על עצמו. לא ידענו מה הם רוצים לעשות בילדה. כאשר החזירו אותה, אחרי כשעתיים, חוספינה סיפרה שלקחו אותה לתחנת אוטובוס כדי 'לזהות אנשים'. כעבור זמן מה לקחו את ארבעת הילדים ומסרו אותם לסבים שלהם. אח"כ הפרידו ביני ובין María Luisa, למרות שהמשכנו להיות ב-D 2. יום אחד דיווח לי אחד הסוהרים, שעומדים להביא את María Luisa לתא שלי. שמחתי על האפשרות לראות אותה, אעפ"י שחששתי למצבה. María Luisa נראתה ממש אחרת, היא הזדקנה מרוב כאב. בכתי סיפרה לי שבזכות כמה זונות הצליחה לראות בימים הראשונים, אחרי שהפרידו בינינו, את בעלה, José Vargas. גם הוא היה עצור שם. היום הוא מופיע ברשימת הנעדרים. באותה פגישה סיפר לה José שבתם הקטנה חוספינה, נכחה באחת מסדרות העינויים. הם הכריחו אותה לראות בסבלו של אביה, כדי לאלצו לדבר. היא משערת שהדבר קרה בין ה-12 וה-14 ביוני, ברגע שהוציאו את חוספינה מהתא בו הייתה אתנו. אך הסיפור של María Luisa לא מסתיים בכך. מה ששמעתי אח"כ היה כל כך נורא, שגם היום כמו אז, אני מרגישה שמכל הצרות שאדם יכול לעבור, אין גרועה מזו... לפני כמה ימים, אמרה לי, לקחו אותי לבית הוריי בסן חואן. חשבתי שזה נועד כדי לגרום לזקנים נחת, להראות להם שאני חיה, ולחדש את הקשר עם הילדות. אבל לא. הם לקחו אותי כדי להשתתף בטקס אשכבה. את יודעת של מי? של בתי הגדולה, של חוספינה. כאשר María Luisa שאלה את אביה, הד"ר Sánchez Sarmiento, פרקליט בבתי המשפט הפדרליים - איך קרה הדבר - הוא סיפר לה שכמה ימים אחרי שהגיעה, הוציאה הילדה מתוך מגירה את נשקו של הסב וירתה בעצמה למוות.

Juan Enrique Velázquez Rosano (תיק מס' 2628) מצהיר:

...כיוון שעניתי כל הזמן בשלילה, התחילו להצליף בבת זוגי מכות בחגורה, למשך בשערה ולבעוט בילדים Celia Lucía בת ה-13, Juan Fabián בן ה-8, Verónica Daniela בת ה-3 ו-Silvina בת ה-20 יום בלבד... הם דחפו את הילדים מצד לצד וחקרו אותם על בני המשפחה. אחרי שהכו את חברתי, לקחו את התינוקת בת ה-20 יום, החזיקו אותה ברגליים, כשראשה למטה, הכו אותה ואמרו לאמה: ".... אם את לא מדברת, נהרוג אותה". הילדים בכו והטרור היה נורא. האם התחננה בפניהם בצעקות, שלא ייגעו בתינוקת ואז החליטו לעשות לחברתי את ה'צוללת', בנוכחות הילדים, בשעה שאותי הכניסו לחדר אחר. עד היום איני יודע דבר על חברתי Elba Lucía Gándara de Castromán, שנולדה ב-12 באוקטובר 1943 במרסדס, רפובליקה של אורוגוואי, אמם של ארבעת ילדינו: סליה לוסייה, חואן פביאן, ורוניקה דניאלה וסילבינה...

Elena Alfaro (תיק מס' 3048) מספרת בעדותה על ה'וויזוביו', על העצורים שראתה במחנה חשאי זה, ביניהם Capello Jorge Antonio, חברתה Irma Beatriz Máerquez ובנה Pablito Márquez:

...העבירו את Capello ראשון - אומר עד - הם עינו את Pablito לעיני אמו, ואחר כך העבירו אותו (עפ"י השמועות במחנה) למוסד לעבריינים. את Irma Beatriz העבירו חודשיים אחרי בנה. את Pablito עינו בנימוק שהאם מסרבת למסור את כתב הבעלות על הבית שכוחות הדיכוי רצו לסחור בו...

Elsa Norma Manfil (תיק מס' 7018), מצהירה בפני ועדה זו:

...ב-26 באוקטובר 1976, בשעה 6:00 בבוקר, ירו במקלע לתוך הדירה של אחי, שהייתה בקומה השלישית ברחובות פוסאדאס ולוסנה בוויילה דומיניקו, פרובינציה של בואנוס איירס. כולם ישנו: אחי Carlos Laudelino Manfil וארבעת ילדיו הצעירים. Karina Manfil, Silvia Graciela, Ariel Cristian, Carlos Alberto. השכנים אומרים שבהתחלה דפקו על הדלת, אך כיוון שלא פתחו אותה מייד, החלו לירות במכונות ירייה. הם אומרים, שהמשיכו לירות גם בתוך הבית וכתוצאה מכך הרגו את אחי, את אשתו ואת בנם בן השמונה. את קארינה פצעו ברגל, ולפי מה שנודע לנו מאוחר יותר, אשפזו בבית החולים פינוקייטו בסאראנדי. הם הפקידו עליה שמירה משטרתית. באותו יום, בשבע אחר הצהריים, אחרי שנודע לי על המתרחש מפי השכנים, התייצבתי וניסיתי לברר מה קרה. ליד דלת הבית עמדו מספר אנשים חמושים היטב, במדי צבא. כאשר ראו אותי, כיוונו אלי את הנשק וציוו עלי להמשיך, לעלות ולא להיעצר בקומה זו. מייד רצו לדעת את שמי. אמרתי שאני שכנה, שאני מכירה את המשפחה שגרה בבית ומבקשת לדעת מה קרה. כעבור יומיים קיבלה אמה של אנחליקה הזמנה לזהות את הגופות במכון הפתולוגי של בית הקברות באבז'נדה. חמותו של אחי קיבלה תחת חסותה את קארינה. היא הוציאה אותה מבית החולים בו הייתה מאושפזת. בחסותה השאירו גם את הילדים סילביה, גרסאלה ואריאל, שהיה אז רק בן שישה חודשים.

Silvio Octavio Viotti (תיק מס' 5473), מספר כיצד השפיעו עליו בהיותו עצור, המכות והייסורים שספגה קטינה:

...ב-5 בדצמבר 1977 נעצרתי ע"י כוחות הצבא. הם הוציאו אותי מחוותי בוויילה גראן פארקה גיניאסו, קורדובה. בלי חקירה לקחו אותי למקום מעצר, שפ"י מה שנודע לי אח"כ היה קמפו דה לה-ריברה. הייתי שם חודשיים ועוד עשרים ושמונה ימים בחזקת עצור-נעדר. כשהייתי בצינוק, ב-19 בדצמבר, הביאו אישה כבת 21, יחד עם אחותה הקטנה בת ה-11. ראיתי אותן בבהירות כשעברו במסדרון, כי באותו רגע לא היה לי מחסום על העיניים. הלילה ההוא היה נורא. עד אור הבוקר חקרו את הנשים והכו אותן. עד היום נדמה לי שאני שומע את זעקות הכאב של הקטנה יותר...

הזיהוי

יש חשיבות רבה לשימוש בהישגי המדע האחרונים לצורך זיהוי הילדים הנעדרים.

כבר מראשית נדודיהן, באו הסבתות של פלזה דה מאז'ו במגע עם מוסדות מדעיים שונים בשבדיה, צרפת וארה"ב.

בשנת 1982 הן החלו במגעים עם החברה האמריקנית לקידום המדע (American Association for the Advancement of Science) שמושבה בושינגטון, עם הד"ר Fred Allen (אחד מחברי הצוות החוקר שהצליח להביא להחלפת הדם בתינוקות שנולדו עם R H שלילי), ממרכז הדם בניו יורק. מאז החלו במאמצים לחקור את ההורות של משפחות שהן האב והן האם לא היו בין החיים, בחפשם את הקשר הגנטי עם הסבים והסבתות. קשר זה ניתן לקביעה גם עם דודים או קרובי משפחה משני הצדדים.

כדי לקבוע את הזהות וההורות של הילדים הנעדרים, משתמשים בבדיקות דם שמטרתן למצוא את הסימנים הגנטיים, דרך הבדיקות כדלקמן:

א. סוגי דם.

ב. תאי פרוטאין.

ג. H. L. או תאימות רקמות.

ד. תאי תסס.

תוצאות הבדיקות מהוות הוכחה חותכת ומכרעת הן לגבי הזהות והן לגבי הקשר המשפחתי. כמו כן ניתן להוסיף את הפיתוח החדש של שחזור השינויים שחלים עם הזמן בתווי הפנים, באמצעות מחשב, כפי שעשתה זאת לאחרונה קבוצת מדענים מאוניברסיטת MIT.

אחד המקרים שבו יושמו הישגי הרפואה המשפטית בארגנטינה ובארצות הברית, היה זה של משפחת Lanouscou.

הסבתות של פלזה דה מאז'ו קיבלו מידע על חמישה אישורי קבורה שניתנו לשלושה ילדים והוריהם. עפ"י התאריכים והמקום, הסיקו שהם שייכים ל- Roberto Lanouscou, לאשתו Bárbara de Miranda de Lanouscou ולילדיהם Roberto בן ה- 5, rbaraB בת ה- 4, ול- Matilde בת ה- 6 חודשים. כולם מבוקשים ללא תוצאות ע"י משפחותיהם. באישורים צוינה זהותם 'ללא שם', והם היו חתומים ע"י ד"ר Roberto Enrique Bettale, רופא ממשטרת בואנוס איירס, בתאריך 5 בספטמבר 1976.

הסבתות התייצבו מייד בפני שופט הנוער בסן איסידרו, ד"ר Juan Carlos Fugaretta, שעל שולחנו הייתה מונחת הבקשה לחיפוש, ללא כל תוצאות, ובפני הד"ר Sordelli Carreras, נשיא בית המשפט הפלילי מס' 1 בסן איסידרו. הד"ר

Dillon, שופט תורן, הורה להוציא מקברן את חמש הגופות לפי בקשת הסבתות של הילדים, ובחסות הצוות המשפטי של הסבתות של פלזה דה מאז'ו. הן ביקשו להיות נוכחות בעת פתיחת הקבר וללוות את בני המשפחה, וכן מכיוון שהגיעה אל הסבתות ידיעה אנונימית שאחד הילדים מת.

ב- 25 בינואר 1984 נערכה ההוצאה מן הקבר בבית העלמין של בולוגנה. פתחו את הקבר של Matilde, הקטנה בבנות. מארון מתים קטן הוצאה שמיכה מקופלת בצורת תינוק ובתוכה דוכון ורוד, מוצץ וגרביים לבנים, אבל לא נמצאו שרידים של תינוק בן ששה חודשים.

כל זה אומת גם ע"י המומחה האמריקני הנודע ד"ר Clyde Snow, בעת ביקורו בבואנוס איירס ביוני 1984, כשהוזמן ע"י הוועדה הלאומית כחבר החברה האמריקאית לקידום המדע.

בשלב מאוחר יותר קיבלה ועדה זו את עדותו של משתף פעולה עם כוחות המשימה שהיו קשורים לחיל הים (תיק מס' 6527), ממנו הובהר שהילדה Matilde Lanouscou הייתה בידי אנשי חיל הים.

מסיבות ברורות, העדיפו בעבר להתחיל את החקירות הללו בחו"ל. כיום עורכים אותן בבית החולים דורנד בבואנוס איירס, במעבדה המנוהלת ע"י הרופאה הד"ר Di Lonardo, במסגרת המזכירות לבריאות הציבור של עיריית בואנוס איירס.

ב- 1984 נוצר קשר חדש בין החברה האמריקנית לקידום המדע, שבאמצעות הסבתות של פלזה דה מאז'ו יצרה קשר עם הוועדה, שהזמינה את מדעני החברה הנ"ל, לפגישת עבודה שנערכה ביוני אשתקד.

ב. מתבגרים

אף שטרם בגרו, אין הם כבר ילדים. עדיין לא קיבלו עליהם החלטות בסיסיות בחייהם, אך עם זאת הם מתחילים להגדיר את עצמם. הם אינם יודעים הרבה על נפתולי הפוליטיקה וטרם השלימו את השכלתם התרבותית. רגישותם היא שמדריכה אותם והם אינם משלימים עם הפגמים הנגלים להם בעולמם של המבוגרים. בנפשם של אחדים מהם צומח האידיאל, הדחייה מאי הצדק והצביעות, שלעתים הטילו עליהם חרם בצורה חד משמעית, אך תמימה. אולי בשל השינויים הפוקדים את גופם, הם חושדים בכל מה שנראה להם בלתי משתנה.

כמעט 250 נערים ונערות בני 13 - 18 נעלמו, נחטפו מבתיהם, מהרחוב או משערי בית הספר. די להביט בתמונת הקיר, עם תמונות המתבגרים הנעדרים, שהכינה הוועדה לתוכנית הטלוויזיה 'לא עוד', והשאלה 'מדוע' נותרת תלויה באוויר ללא מענה.

רבים מבני הנוער הללו נעלמו כתוצאה מהדיכוי שהופעל נגד הוריהם.

הקטנים ביותר

הם היו אורוגוואים שחיו מספר שנים בארצנו. האב, Nelson, נעצר והיה בידי הרשות המבצעת הארצית; האם Lourdes, נחטפה ברחוב ע"י קבוצת אנשים חמושים, בלבוש אזרחי. ארבעת הילדים של משפחת Hernández Hobbas נשארו אצל הידידים היחידים שהיו להם בארץ. Beatriz Hernández Hobbas (בת 16), הבוגרת באחים, נחטפה מבית קפה במונרו. היא נלקחה בעודה חיה, אך לא נודע דבר על מקום הימצאה. Washington Fernando Hernández Hobbas (תיק מס' 6263), בן 13, נשאר אצל משפחה אחרת, לאחר שאמו ואחותו הגדולה נחטפו. גם בביתו החדש נערך חיפוש ב- 6 ביולי 1977. המקום נראה כמו 'גן ילדים', כיוון שהיו בו 8 ילדים, בני שלוש משפחות, שמצבן דמה למצבו של Washington Fernando Hernández Hobbas, כולם מתחת לגיל 13. שלוש נשים שמרו עליהם כשפרצה לבית קבוצת גברים חמושים בלבוש אזרחי, ואחרי שבדקו הכל, לקחו אתם את שלוש הנשים ואת Washington Fernando, שנראה להם המבוגר מכולם (תיק מס' 768).

Fernando נראה עוד פעמיים. בשתיהן הציבו אותו כפיתיון, כדי ללכוד אנשים נוספים. הם השתמשו בו כדי שיספר על בתים בהם נפגשו הוריו עם חברים, או כדי שיבואו חברים לקחתו, ויפלו למארב. עד היום אין ידיעות ברורות על מקום הימצאו. הוא עדיין בחזקת עצור-נעדר.

Mónica Graciela Santucho (תיק מס' 1596), הייתה בת 14 כאשר נחטפה. ב- 3 בדצמבר 1976, בשעה 17:30 בערך, ארעה תקרית עם הצבא, בבית ששכן ברחובות 138 ו- 526 של מלצ'ור רומרו, לה-פלוטה. מוניקה גרסיאלה יצאה מהבית בהחזיקה שני ילדים וביקשה שלא יירו בהם. היא נלקחה מייד, כוסתה בברדס והוכנסה לפיאט 600 לבנה שהוסעה על ידי אנשים חמושים, בלבוש אזרחי. עדים משוחררים מעידים שראו אותה ב- C.C.D. בשם אראנה. היא נעדרת עד היום.

משפחת Avellaneda התגוררה בשכונת מונרו. ב- 15 באפריל 1976 נערך בביתם חיפוש. הם חיפשו את ראש המשפחה. כיוון שלא היה, החליטו לקחת את אשתו ובנו, Floreal Edgardo Avellaneda (תיק מס' 1639) שהיה אז בן 14, בני ערובה. הם נתבקשו להתלבש ולצאת מהבית.

הם הוציאו אותי יחד עם בני לרחוב. החזקתי בידו. ברגע מסוים הורו לנו להניח את הידיים על גג האוטו. הייתה זו הפעם האחרונה שראיתי אותו. הוא הסתכל עלי כשקשרו לי את העיניים.

אמו, שנתנה עדות זו לבית המשפט, הועלתה אתו למכונית, כשעיני שניהם קשורות.

בני לחץ את ידיי, כדי לעודד אותי. כך עמדנו בשקט.

זמן ממושך היו השניים עצורים בתחנת המשטרה בוילה מרטלי, שם עינו אותם.

זמן ארוך שמעתי את המוסיקה ואת צעקות הכאב של בני. אח"כ שוב השתיקה המחרידה.

הם הרגו את Floreal. לא הובהר עדיין איך ומתי. למשפחה נודע על כך מידיעות בעיתונות תחת הכותרת: 'גופות באורוגוואי'. אחד משמונה הגופות שנמצאו בנהר ריו דה לה-פלטה, לחוף אורוגוואי, הייתה של Floreal Edgardo Avellaneda. התמונות שצולמו ע"י המשטרה היו מחרידות:

בני מופיע בהן בידיים ורגליים קשורות, ערוף ראש וסימני התעללות חמורים על גופו.

מכתב לוועדה, (תיק מס' 3338):

אל חברי הוועדה הלאומית לעניין הנעדרים

העיר אלברדי, טוקומן, 29 בפברואר 1984.

החתומה מטה, Olga Cecanti de Nughes, בוגרת, תעודת זהות מס' 8.755.712, המתגוררת בעיר אלברדי, פרובינציה של טוקומן, פונה אליכם בבקשת מידע על נכדי, Juan Angel Nughes שהיה בן 14 כאשר נחטף בצאתו מבית הספר החקלאי הטכני בעיר.

הדבר אירע ב- 11 באוגוסט 1976, לעיני המורים האמיצים שעמדו חסרי אונים מול קבוצת אנשים שאילצו אותו לעלות למכונית, ומאז איננו יודעים עליו דבר. נקטתי בכל מיני צעדים רשמיים ולא רשמיים, אך העליתי חרס בידי.

אני מתחננת בפניכם, שתיענו לבקשתי, כיוון שלפעמים אני חושבת שהנה כוחותיי עוזבים אותי, וחוששת שלא אוכל להמשיך בחיפושים. לפני שאני מסיימת, הרשו לי לאחל לכם הצלחה בתפקידכם, ולבקש מכם שוב תשובה מהירה.

בכבוד רב,

Olga Cecilia Cecanti de Nughes

הן ציפו לתינוק

מתוך הנערות המתבגרות הרבות שנחטפו, שש היו בהריון.

Alicia Elena Alfonsín de Cabandie (תיק מס' 3749), הייתה בת 16. היא התגוררה בבית חמיה, באנטרה ריוס, עיר מולדתה, כשנחטפה. ב- 23 בנובמבר 1977, בשעה 18:00, כאשר חזרה מהמכולת, ניגשו עשרה גברים בלבוש אזרחי, נושאי נשק, פנו

אליה ישירות ועצרו אותה. השוער הצליח לראות איך הוכנסה Alicia במכות למשאית שנשאה את השלט 'מצרכי מזון'. אליסיה הייתה בחודש השביעי להריונה.

Ana María Marti ו- Sara S. de Osatinsky (תיק מס' 4344 ותיק מס' 4442), הצליחו לראותה בבית הספר למכונאות של חיל הים, ימים מספר אחרי חג המולד של שנת 1977. היא הובלה לחדר קטן שנועד לנשים הרות. עלה בידה לספר להן שהייתה ב'אל בנקו' יחד עם בעלה, Damián Cabandie, ושאישי אחד, שאמר שהוא אלוף-משנה, הבטיח להעביר אותה למקום אחר כדי שתלד, ואח"כ תוכל להיפגש עם בעלה והילד ב'מרכז שיקום' שבו תשלים את גזר דינה.

עפ"י העדויות הכלולות בתיק הנ"ל, הגיעה Alicia ל-ESMA כשראשה כמעט מגולח למשעי. זה נעשה ב'אל בנקו'. היא חלקה את החדר עם נשים הרות נוספות, ראתה כיצד מפרידים כל אחת מתינוקה, והאמינה שגורלה יהיה שונה. ימים מספר לפני הלידה התקבלה Alicia לראיון עם רב-סרן Minicucci, ראש ה- C.C.D. אל בנקו, שהודיע לה שיפרידו בינה לבין התינוק. היא ספרה על שיחתה עם אלוף-משנה אחר, אך לשווא.

Alicia חזרה לחדרה הקטן מיואשת. היא הבינה שגורלה יהיה כגורל הנשים ההרות האחרות.

בין פברואר ומרס 1978 נולד בנה. הרופא שטיפל בה בעת הלידה היה הד"ר José Luis Magnacco. התינוק היה אתה במשך 15 יום. מספר דקות לפני שהפרידו ביניהם, הממונה על בית הסוהר, Héctor Favre, שאל אותה אם היא רוצה לשלוח מכתב לבני משפחתה, כדי להודיע להם על מעצרה ולבקש מהם שיטפלו בבנה.

Alicia כתבה את המכתב והשאירה אותו עם התינוק. כלילה נלקח הילד ע"י נגד שנודע בכינויו Pedro Bolita.

על Alicia, התינוק שלה, וגם על Damián בעלה, אין יודעים דבר.

הוועדה קיבלה תביעות נוספות על מתבגרות בהריון שעדיין בחזקת עצורות נעדרות, ואלה הן: Laura Beatriz Segarra, בת 18, בחודש השמיני להריונה; Beatriz Inés Ortega de Fossati, שילדה בתחנת המשטרה החמישית של לה-פלטא; Nidia ñoz Beatriz Mu, בת 18, בחודש הרביעי להריונה, (כמו כן עפ"י עדויות השכנים, יום לאחר חטיפתה, הופיעה משאית צבאית וקבוצת אנשים הוציאה מהבית רהיטים, בגדים וחפצים רבים של Nidia ושל Luis Ramón חברה); Noemí Josefina Jansenson de Arcuschin, בת 18, בחודש השלישי להריונה.

לא ידוע דבר על מקום הימצאן של נשים אלה ושל התינוקות שנשאו ברחמן.

מר Pedro Kreplak היה אלמן ואב לשלשה בנים. ב- 9 ביולי 1977 נערך חיפוש בביתו. חיפשו את בנו הבכור Gabriel, שלא התגורר עמו והוא לא ידע עליו דבר.

באותו יום לא היה José Ariel גם הוא בבית, לפיכך לקחה הכנופיה את Pedro Kreplak ואת בנו הצעיר, Ernesto. את האב עינו בדרכן חשמלי כדי שיצהיר על מקום הימצאו של חוסה אריאל. כשאמר להם שהוא נמצא בבית סבתו, הלכו לחפשו שם, ועד היום הוא עצור-נעדר. José Ariel Kreplak (תיק מס' 1661) היה אז בן 16. אביו ואחיו נלקחו כבני ערובה ו- Pedro Kreplak עונה כדי שילשין על גבריאל, בנו הבכור.

"אנחנו מחזיקים בבנים שלך כי הם מתקוממים", אמר הסרן Ferrone, "אחרי כל מופע של גיטרות היו יוצאים לצבוע קירות". תשובה זו קיבל Melchor Cáceres כאשר יצא לחפש את בנו, התאומים Amado Nelson ו- Arnaldo Darío Cáceres למחנה 'וייחו באונו', ביישוב מונטה צ'ינגולו (בואנוס איירס), (תיק מס' 5288). התאומים היו בחורים בני 17 שעסקו במוסיקה, והייתה להם להקה מודרנית. ב- 23 בפברואר 1978 פרצה לבית המשפחה קבוצת אנשים בלבוש אזרחי ובאפודי מגן, שהודיעו כי הם שייכים ל'צבא מונטה צ'ינגולו'. הם שאלו על התאומים והחרימו את רכושם: גיטרות, מגבירי קול, מיקרופונים, פטיפונים, וכו'.

הם גילו את ראשו של Arnaldo Darío במקום; אני משער שכדי שיוכלו להבדיל ביניהם. חודש אחרי החטיפה, הופיעה קבוצה נוספת, שוב שאלו על התאומים. הם לא היו כי כבר לקחו אותם. אז לקחו אותי.

Melchor Cáceres היה אסור במשך 30 שעות. הוא עדיין ממשיך בחיפושיו אחר התאומים.

María Pabla Cáceres (תיק מס' 1850) הייתה בת 17, היא למדה בבי"ס תיכון ועבדה בבית חרושת למתכת. היא הייתה נשואה ל- Fernando Simonetti. ב- 16 בפברואר 1976, בשעה 01:30, נכנסה קבוצת אנשים חמושים לבית הוריה של María Pabla, אצלם התגורר הזוג הצעיר. הם נחקרו והוכו; קשרו את ידיהם ורגליהם, כיסו את עיניהם והובילו אותם עירומים למחצה לכיוון בלתי ידוע. כעבור שלושה ימים, שיחררו את Fernando כשהוא מוכה קשות. הוא סיפר שבמקום בו היה, זוהו העצירים עפ"י מספרים. הוא היה מס' B20 ו- María Pabla מס' 21. Mónica, אחת המשוחחררות, מעידה שהייתה עם פרננדו ומריה פבלה במחנה המעצר החשאי 'אל אתלטיקו'.

María Pabla Cáceres de Simonetti מוגדרת עדיין עצורה-נעדרת.

Benedicto Víctor Maisano בן ה- 18 (תיק מס' 4810), הלך בליל ה- 4 באוגוסט 1976 לאצטדיון של ריבר, למשחק הכדורגל של בוקה-אוניון. בעודו באצטדיון, הגיעו לביתו כשמונה אנשים חמושים בלבוש אזרחי. כיוון שלא היה, הם החליטו לחכות לו.

בנדיקטו הגיע מאוחר מאד. זה היה בשעה 01:30 ביום ה- 5.8.76. לפני שהגיע, יצאתי ואמרתי לו: "המשטרה מחפשת אותך". הבחור החליט להיכנס כיוון שלא היה לו מה להסתיר. כמוכן שנעצר ללא כל התנגדות. הוא החליף את בגדיו ואכל משהו. כאשר יצאו לרחוב ראו חוטפיו שהשאירו את אורות הפלקון דולקים והסוללה נגמרה. בני ואני דחפנו את האוטו עם שניים מהם, עד שהתחיל הרכב לזוז. מאותו רגע איבדתי את עקבותיו של בני. נקטתי בכל האמצעים החוקיים, ניצלתי את קשרי האישיים, בין היתר היו לי שתי פגישות עם מונסיניור Graselli. בראיון השני הוא ייאש אותי מאד, כשסיפר לי על היחס שקיבלו העצורים, דבר שנטע במוחי את המחשבה שהוא יודע כמה מדובר.

תלמידי בתי הספר התיכוניים

משפחת Román שמוצאה מקוסטה ריקה, התגוררה זה זמן רב בעיר קורדובה. Claudio Luis Román Menéndez (תיק מס' 7615) היה בן 16 ולמד בכתה 'א' בבית הספר התיכון מנואל בלגרנו, בעיר קורדובה. הוא נבחר ע"י חבריו להיות נציג הכיתה.

בשעה 3 לפנות בוקר, אור ליום 27 ליולי 1976, הגיעו 10 גברים לביתו ואיימו לפרוץ את הדלת אם לא יפתח להם. כשביקש שיזוהו את עצמם, הראו לו את הנשק ואמרו: "זה הזיהוי שלנו". הם לקחו אתם את Claudio Luis ואמרו: "אל תדאגי, גברת, לבן שלך לא יקרה דבר. תוך שלושה או ארבעה ימים הוא יחזור".

הדרך למצוא את Claudio הייתה ארוכה וכואבת. ב- 13 באוגוסט, פרסמו עיתוני הבוקר של קורדובה הודעה מטעם הצבא, בה נאמר שקלאודיו לואיס רומן נהרג עם צעיר נוסף, בתקרית עם כוחות הצבא.

רק ב- 14 באוגוסט 1976, אחרי הליכים ארוכים, נמסרה גופתו של Claudio במכון הפתולוגי בבית החולים של קורדובה. שם ביקשו הוריו מהאחראים שיאפשרו להם לראות את הגופה כדי לזהותה, אך התשובה הייתה שיחכו קצת כדי שיספיקו לסדר את מספר הגופות העצום של צעירים שנערמו על הרצפה מחוסר מקום. מאחת הערמות שלפו את גופתו של Claudio, ויעצו להוריו שינסו במידת האפשר לא להסתכל בו. התמונה שנתגלתה לעיניהם הייתה מחרידה, כל גופו היה פצוע. היו עליו סימני התעללות קשים, הם הרסו אותו לגמרי.

ליל ה- 16 בספטמבר 1976 זכור למעצבה במחנה לה פלאטה בשם 'ליל העפרונות'. באותו לילה נחטפו הצעירים האלה מבתיהם ע"י כוחות הביטחון והם נעדרים מאז ועד היום: Horacio Angel Ungaro (תיק מס' 4205), Daniel Alberto Rasero (תיק מס' 4205), Francisco López Muntaner (תיק מס' 5479), María Claudia Falcone (תיק מס' 2800), Vctor Triviño (תיק מס' 4018), Claudio de Acha (תיק מס' 148), María Clara Ciocchini (תיק מס' 1178). הם היוו חלק מקבוצה בת 16 צעירים בני 14 - 18, שנטלו חלק במבצע להוזלת הנסיעה לתלמידים באוטובוס. משטרת הפרובינציה של בואנוס איירס יצאה למבצע נגד, כדי ללמד לקח את

משתתפי המבצע להזלת כרטיס האוטובוס לתלמידים, שנחשב אצל כוחות הצבא פעילות חתרנית בין כותלי בתי הספר. כל אחד מהם נעקר מביתו. שלושה מן הנערים החטופים שוחררו.

עפ"י החקירות שנערכו ע"י ועדה זו ועדויות שנתקבלו על ידה, המתבגרים חוסלו אחרי שסבלו ייסורים קשים במחנות מעצר חשאיים שונים, ביניהם אראנה, הבור של באנפילד, הבור של קילמס, מטה המשטרה של הפרובינציה של בואנוס איירס, תחנות המשטרה מס' 5, 8 ו-9 בלה-פלטה ומס' 3 בוולנטין אלסינה, בלנוס, ובמטוח של מטה משטרת הפרובינציה של בואנוס איירס.

עפ"י עדותו של Pablo Díaz (תיק מס' 4018), עלה בידו לראות בחיים את Víctor Treviño ב-22 בספטמבר 1976 במחנה המעצר החשאי אראנה. את María Claudia Falcone ראה בפעם האחרונה אחרי שחלק אתה כמה חודשי מעצר, ב-28 בדצמבר של אותה שנה בבנפילד. באותו מחנה מעצר ראה גם את Claudio de Acha, נער שכיניו היה 'ג'ינג'י', כולם סטודנטים בבתי ספר תיכוניים, שהיו ביניהם בקשר וכן אנשים רבים נוספים, ביניהן שלוש נשים הרות שילדו במקום.

גם בבאייה בלאנקה היו קבוצות של תלמידי תיכון שנחטפו. מספרת על כך Alicia Mabel Partnoy בעדותה (תיק מס' 2266):

כאשר הגעתי למחנה המעצר 'לה אסקווליטה' היו בו כתריסר צעירים בני 17, כולם תלמידי בית הספר הממשלתי לחינוך טכני מס' 1 בבאייה בלאנקה. הם נחטפו מבתיים לעיני הוריהם במחצית השנייה של דצמבר 1976. אחדים היו שם כחודש. הכו אותם קשות ואלצו אותם לשכב על הרצפה בידיים קשורות לגב. לפחות שניים מהם עונו בדרבן חשמלי. מאוחר יותר הם שוחררו. סיבת המעצר הייתה סכסוך עם אחד המורים שהיה איש חיל היס. עם סיום שנת הלימודים, באווירת השמחה ששררה בבית הספר, הזהיר אותם המורה הנ"ל על הרעש שעשו, אך התלמידים לא שמעו בקולו. בשל כך סולקו התלמידים מבית הספר. ההורים הגישו מחאה לשלטונות הצבא וביקשו את החזרת התלמידים לבית הספר. השלטונות הזהירו שיפסיקו את הבקשות שלהם או 'שיצטערו על כך'. כעבור כמה ימים פרצו קבוצות אנשים חמושים, עם ברדסים לראשיהם, לבתי התלמידים וחטפו אותם.

זיכרונות המשוחררים

Pablo A. D. היה באראנה ובבורות של קילמס ושל באנפילד. בעדותו הוא מספר על הדיכוי הקשה שהופעל כלפי הנערים המתבגרים. זה היה הלקח הגדול שלמדו תלמידי התיכון Pablo A. D. (תיק מס' 4018) ואחרים, שרצו לגונן על זכויותיהם וחדשו זאת על בשרם:

עינו אותי באראנה ובבאנפילד. באראנה הפעילו עלי את הדרבן החשמלי בפה, בחניכיים ובאיבר המין. אפילו עקרו לי במלקחיים ציפורן אחת מרגלי.

בבאנפילד כבר לא הפעילו עלי דרבן חשמלי, אך חטפתי מכות במקלות, ודקרו אותי במחטים. היה זה דבר שגרתי לא לקבל אוכל במשך ימים רצופים. החזיקו אותי זמן ארוך קשור בחבל על הצוואר.

F.E.V.C. (תיק מס' 4831) הייתה בת 14 כאשר נחטפה מביתה. לאחר שבאותו יום עברה ניתוח בעצם האף בבית חולים בעיר קורדובה, היא נלקחה עם אחותה למחנה המעצר החשאי 'לה-ריברה'.

בלילה ניגש אלי אחד השומרים ואיים עלי בנשק, אח"כ התחיל לפשוט את בגדיי ולמשש אותי. ידיי ורגליי היו קשורות. בגלל הניתוח שעברתי, לא יכולתי לנשום דרך האף, עשיתי זאת רק דרך הפה. השומר הכניס את איבר המין שלו לפי התחלתי לצרוח וכולם התעוררו, אז נאלץ השומר לעזוב אותי ולרכוס את בגדיי. באותו רגע הגיע שומר אחר ושאל מה קרה, הוא ענה לו שאני מסוכנת כי שמתו פצצות והפצתי עלונים.

זיכרונות אב

Enrique Fernández Meijide חי את היעלמו של בנו Pablo (תיק מס' 4807) כך :

...הם לקחו מביתי את בני שהיה בן 17, בסוף גיל ההתבגרות. בנוסף לאובדן של בן אהוב, חשתי כעס על האפשרות שיפגעו בו פיזית או נפשית, חרדה לעתידו, ותסכול על שלא סיים את השכלתו.

(...) הרגשתי אחראי, כיוון שהוא לא היה עדיין עצמאי. כל העולם יודע, שאפילו כדי להסתובב חופשי בארץ צריך המתבגר אישור בכתב מאביו, והיציאה לחו"ל אפשרית רק באישור האב. אחיו לא הבינו מדוע נהייתי כה חסר אונים וחסר יכולת לשמר את האוצר המשפחתי. הדבר כפה עלי ריקנות ויגון. האין זה חלום בלהות? כל יום מוכיח לי שעודני בחיים ...

ג. המשפחה כקורבן

השיטה של העלמת בני אדם משפיעה במיוחד על מבנה הגרעין המשפחתי של הנעדר ועל יציבותו. מעשה החטיפה (שנעשה בד"כ לעיני בני המשפחה ו/ או מכרים), ההתרוצצות הנואשת בחיפוש אחריו במשרדים הציבוריים, בתי המשפט, תחנות המשטרה ובסיסי הצבא - הדריכות והתקווה לכל פיסת מידע או גילוי, אימת האבל שאינה יכולה להתממש, כל אלה מהווים גורמים לחוסר יציבות של המשפחה ככלל, ושל כל אחד מבניה. מאחורי כל היעלמות עומדת לעתים משפחה הרוסה, לעתים משפחה מפורקת, ותמיד נפגע הגרעין המשפחתי בפנימיותו ובישותו: הזכות לפרטיות, לבטחון בני המשפחה וליחסים רגשיים עמוקים, שהם עצם הקיום.

פגיעה זו בגרעין המשפחה הנה חמורה מאד, אך היא רק חלק מהבעיה. השימוש בשיטה של העלמת אנשים - הפגיעה בגרעין המשפחה - הרחיק לכת והגיע לממדים

ודרכים אכזריות וחסרות רחמים. קיימות ראיות שבמקרים רבים השתמשו בבני משפחה כבני ערובה, כדי למצוא אנשים מבוקשים. לעתים, הוטלה האחריות המשוערת על מעשי האדם המבוקש, באכזריות על משפחת החשוד, ע"י גניבות, אלימות פיזית ואפילו היעלמויות, ובמקרים אחרים המשפחה שותפה, או נדרשה להיווכח, בעינויים. ההשערה שבמשפחה יש פעיל חתרני היוותה סיבה מספקת כדי להטיל עונש קבוצתי או אישי; הפגנת סימני סולידריות, ולו הקטנים ביותר, שימשה סיבה לעינויים, סבל ואפילו להיעלמות.

בני המשפחה כבני ערובה

שיטה נפוצה במערכת הדיכוי הייתה ללכוד אחד, או כמה, מבני משפחתו של המבוקש, במטרה להשיג אינפורמציה על מקום הימצאו באיומים או כמעשי אלימות, וכך להביא להופעתו או להסגרתו. בדרך זו נעצרו באופן בלתי חוקי, אחים, אבות, אמהות ואפילו סבים - באלימות ולעתים נעלמו כתוצאה מהחיפוש אחרי קרוב משפחה חשוד.

עדותו של Francisco José Elena מדברת בעד עצמה (תיק מס' 4212). ביום ה-22 בנובמבר 1976, הוא היה בתחנה הסופית של קורדובה, בחברת שני אנשים שסיכמו אתו עבודת ריצוף בחרסינה. כשעמדו לפנות לריצוף היציאה, נעצרו ע"י אנשים בבגדי קרב והועברו במשאית למחנה לה-ריברה:

כששאלו אותי מי הם בני משפחתי, וציינתי את בתי הבכורה בשם Rosario הם אמרו לי: "אה, זאת הבת שלך? היא נשואה?" עניתי: "כן עם Roberto Nájera" ואז אמר החוקר: "זהו החתן שלך? אתה לא יוצא מכאן עד שלא נתפס אותם..."

ביקשתי לדבר עם החוקר. הוא שאל אותי מה אני רוצה. שאלתי אותו מתי יתנו לי ללכת, הוא אמר לי שכשייתפסו את חתני ובתי. אז אמרתי לו שהם משפחה נפרדת משלי, שהם אחראים למעשיהם ושאני לא יכול להתערב בכלל. חוץ מזה שהם היו מנהיגים באיגודים מקצועיים ולא אנשי גרילה, או פעילים חתרניים, ושגם מעצרי איננו מוצדק. אז הוא ביקש שתהיה לי סבלנות. שעוד מעט יתפסו אותם ואז ישחררו אותי, ואז עניתי: "זאת אומרת שאם לא יתפסו אותם אף פעם, לא אוכל לצאת מכאן?" ואז הוא ענה לי: "זה כבר עניין שלהם", הסתובב ויצא.

מעצרו הבלתי חוקי של מר Elena נמשך כחודש ימים. הוא סבל מעינויים ומיחס גרוע והיה עד למעשי דיכוי חריגים.

המקרה של בני הזוג Candela (תיק מסק 5003), מגיע לממדים בלתי משוערים של שימוש באלימות נגד המשפחה, במטרה לאתר את האנשים המבוקשים. בליל ה-24 במרס 1976, פרצו שמונה אנשים חמושים לבית משפחת Candela. הם אמרו שהם מחפשים את Adela Esther Candela de Lanzilotti ובעלה Osvaldo Daniel Lanzilotti. כיוון שלא נמצאו, נלקחו בכוח ההורים של Adela: María Angélica Alborno de Candela בת 53, ו- Enrique Jorge Candela, נגד לשעבר בחיל

האוויר, בן 49, בעלי הבית. כשנודע להם שבני הזוג Lanzilotti לנו אצל הסבתא מצד האב של אדלה, פנו לשם ואיימו עליה שיהרגו את בנה וכלתה אם לא תסגיר את נכדתה. בינתיים, נמלטו בני הזוג Lanzilotti מהמקום והאנשים החמושים עזבו. מאז אין כל ידיעות על בני הזוג Candela.

מקרה מרגש אחר הוא זה של משפחת Kreplak (תיק מס' 1661). ב-9 ביולי 1977 באו לביתם אנשים חמושים בלבוש אזרחי וחיפשו אחרי abriel Eduardo Kreplak, שלא היה בדירה. אחרי שהפכו את הבית, חטפו את מר Kreplak ואת בנו Ernesto Carlos והובילו אותם למקום, שלפי השערותם הוא קמפו דה מאז'ו. התביעה שהוצגה ע"י גבריאל ממשיכה כך:

במשך אותו יום, נחקר אבי בעזרת הולם חשמלי, לעיני אחי אונסטו קרלוס. כל השאלות היו בקשר למקום הימצאי, שאבי לא ידע עליו דבר. כשהבינו זאת, החלו לשאול על מקום הימצאו של אחי José Ariel, שבאותו לילה לן במקרה בבית סבתי מצד אבי, Sara Lis de Kreplak, בוילה דווטו בבירה. כך אמר אבי לחוקריו. עוד באותו יום, בשעה 11:30 בבוקר, פרצו שבעה אזרחים חמושים במכונות ירייה אוטומטיות לבית סבתי, ובנוכחותה, איימו עליו באקדח ולקחו אותו איתם. הם הכניסו אותו לחלק האחורי של טנדר מכוסה בברזנט ירוק... אחר הצהרים שחררו את אבי ואת אחי הצעיר. אחי חוסה אריאל נשאר חטוף.

עוד זמן רב קיבלה משפחת Kreplak תביעות להופעת גבריאל הצעיר. כעבור זמן מה נותק הקשר ולאחריו לא נתקבלו עוד ידיעות מחוסה אריאל.

הזלזול המוחלט של מחוללי הדיכוי האלים בזכויות הפרט של המשפחה ובקשר הרגשי שעליו היא מושתתת, מתגלה בבהירות במקרה של משפחת Casabona:

היה זה בשעה 17:00 ב-7 במרס 1977. ישבתי בחדר עבודתי ועמדתי לסיים עבודה לביה"ס E.N.E.T. מס' 1 בקילמס, ע"ש גנרל Enrique Mosconi, שאותו ניהלתי. אשתי הייתה אז במטבח, עסוקה בהכנת ארוחת ארבע ובני הבכור היה בחדרו בקומה הראשונה, עסוק בענייני מוסיקה. לפתע קפצו מעל הגדר אנשים חמושים בכלי נשק ארוכים ופרצו דרך הגן לבית. הספקתי לראות אותם מבעד לוילונות החלון שהיה מול שולחן הכתיבה שלי. החלטתי לצאת. פתחתי את הדלת ונעצרתי ע"י אדם חמוש בעל חזות מרושעת. הוא כיוון אלי את נשקו וציווה עלי לכרוע על ברכיי עם הידיים על הצוואר. כשאני במצב זה, שאלו אותי שוב ושוב מי הוא Carlos Casabona. כל אותו זמן שמעתי אנשים נוספים מסתובבים בבית, ואז עלה בדעתי לצעוק שינהגו בזהירות באשתי. החקירה מי הוא Carlos Casabona, חזרה פעמים רבות, ובכל פעם הכו אותי בנשק על הצוואר. כיוון שאני ובני הצעיר נקראים בשם Carlos, זאת הסקתי עפ"י עקשנותם, הבנתי שהמבוקש הוא בני. אשתי ואני נלקחנו לקומה הראשונה תחת איומים בנשק, לחדר בו היה בני הבכור. שם בלט במיוחד אדם אחד שהחזיק בנו כמו במעצר אמיתי, כשהוא מכיוון אלינו את הנשק ומאיים עלינו כל הזמן. בינתיים עסקו חבריו בחיפושים בכל הבית. הם רוקנו את הרהיטים וזרקו

את כל מה שהיה בהם על הרצפה: בגדים, ספרים וחפצים נוספים. הם פרקו את הרמקולים וחפרו באדמת הגן מאחורי הבית. בקיצור - הם הפכו את הכל. כאשר חזר בני הסטודנט Carlos מהפקולטה להנדסה בלה-פלאטה, לאחר שבדק שם את מועדי הבחינות, הייתה השעה 17:30. הוא הופתע כשראה את כל הבית פתוח. כשנכנס כיוונו אליו נשק ואילצו אותו לשכב על הרצפה בסלון, עם הפנים לרצפה. כאחר שסיים את שירותו הצבאי לא מכבר, הצליח לראות מהמקום בו שכב, שהפריט היחיד בלבושם של המתקפים היו נעליים צבאיות, בעוד ששאר חלקי הלבוש היו מגוונים: כובעי צמר, מעילים, חולצות וגופיות קשורות למותניים ומכנסיים רגילים, מבלי לשמור על סגנון כלשהו, או על מדי צבא או משטרה. החיפוש נסתיים כאשר שניים מהם נכנסו לחדר הסמוך, שהיה חדר השינה של בני Carlos ובו היו אשתי ובני הבכור. הם התחילו לזרוק למרכז החדר את כל החפצים האישיים שהוציאו מהארון, עד ששמעתי אותם אומרים: "זהו זה!". אח"כ נודע לנו שהיה זה היומן שבזמנו שלח בני בדואר לריו גאז'גוס, שם עשה את שירותו הצבאי ושם כתב את 'יומן החייל' שלו. ממקום מעצרנו ראינו, אשתי ואני, משאית שנכנסה בהילוך אחורי לגן. הם הורידו את בני קרלוס מכוסה בברדס, ידיו קשורות לגב והסתלקו, לא לפני שהזהירו אותנו שכל תנועה שלנו בחמש הדקות הבאות, תעלה לנו בחיינו...

בני הופיע בבית אחרי ארבעה ימי מעצר נוראים, בהם היה בסכנת מוות. הוא הובל מכוסה בברדס וכבול, עד סמוך לביתנו. זהו, באופן כללי, תיאור המעשה המחפיר שעד היום אינני יודע מה היו מניעיו. הם השפילו את כבוד המשפחה וגרמו לבעיות גוף ונפש באשתי, שהיום כבר אינה בחיים. המעשה גרם להחרפת מחלתה, שמאוחר יותר הביאה למותה. בנוגע לי, הייתי ידוע כאיש מקצוע הגון ומנהל מצוין של מוסד חינוכי ממשלתי. ספגתי פגיעה רגשית שהביאה להחרפת מחלה בלב, ממנה אני סובל עד היום, נוסף לסבל מוסרי רגשי שאינני יכול להתאושש ממנו. ולבסוף הנוק שנגרם לאישיותו של בני, שבריאותו הנפשית נפגעה באופן רציני, עד שהוא נאלץ להפסיק את לימודיו באוניברסיטה (Juan Carlos Casabona - תיק מס' 2787).

משפחות נעדרות

הדיכוי הפריז בשימוש בבני משפחה ובבני ערוכה, וברמיסת ערכי המשפחה. יש בידי ועדה זו תביעות המאשרות את העלמן של משפחות שלמות, בלי שתהיינה סיבות ברורות לדבר - אפילו המעוותות ביותר - שהיה בהן כדי להשפיע על מעשים אלה. לדעתנו, מן הראוי להתייחס בהרחבה לשלושה מקרים לדוגמא. ראשית המקרה של Rondoletto (תיק מס' 2196):

ב- 2 בנובמבר 1976, קרוב לשעה 14:00, הופיעה בביתי, בסן לורנסו 1666 בסן מיגל שבטוקומן, קבוצת אנשים רעולי פנים, חסמו את הרחוב, עצרו את התנועה ונשארו במשך למעלה משעה בבית. אח"כ הוציאו את חמשת בני משפחת Rondoletto ולקחו אותם למקום בלתי ידוע. החטופים הם: Pedro Rondoletto , María Cenador de Rondoletto , Rondoletto Silvia Margarita , Rondoletto Jorge Osvlado Rondoletto , Rondoletto Azucena Ricarda ו-

Bermejo de Rondoletto . החטיפות נעשו כשכל אחד מהאנשים הנ"ל היה בביתו ו-Pedro Rondoletto עבד בבית הדפוס ששכן בחלקו הקדמי של הבית. הוא היה שם עם שותפו ועובדי בית הדפוס. חמשת העצורים הוצאו בעיניים קשורות, ובראש מכוסה בשקיות. ההורים הוכנסו למכונית דו-שימושית והצעירים למכונית שחורה (עפ"י דברי השכנים). לפני שיצאו לדרך אמר אחד האנשים לשותף, שתוך עשרים וארבע שעות עליו להוציא מהמקום את כל מכונות הדפוס, שאם לא כן יניחו במקום פצצה. כבר באותו היום הוגשה תביעה בתחנת המשטרה השמינית ואביה של Azucena ביקש ראיון עם מושל הפרובינציה, האלוף Bussi, באמצעות רואה החשבון Elías, שניהן כשר של Bussi, שהיה חברו והיה קשור בעסקים עם משפחת Bermejo וכן עם משפחת Rondoletto, אך הראיון לא הושג מעולם. מאוחר יותר הגישו עתירות לצווי הבאה, חלקן נדחו וחלקן נדחו. כמו כן נפתחו הליכים באמצעות צד שלישי, בפני הנשיא דאז, האלוף Videla, והתוצאות היו דומות לאלה של צווי ההבאה. לפי עדויות השכנים, בוזו בימים שלאחר מכן את הבית התחתון והשאירו שומר (שכנה אחת, שלא ידעה על הנעשה, באה לבקר בבית והתקבלה ע"י אותו אדם). כעבור זמן מה, נגנבה גם מכוניתו של Pedro Rondoletto וישנן גרסאות האומרות שמכוניתו של Jorge Rondoletto, שנמצאה במוסך, הוצאה ממנו ע"י אנשים שהזדהו כשייכים לשירותי המודיעין של הצבא. מעשי הביזה נמשכו עוד זמן מה ולמרות שמישהו תלה שרשראות על שער הכניסה, הוא תמיד נפרץ.

Silvia Beatriz Gallina נחטפה ב- 12 בנובמבר 1976 בביתה, עפ"י עדויות השכנים של אביה, הד"ר Eugenio Félix Gallina. במבצע נבזזו גם הרבה חפצים יקרי ערך:

הד"ר Gallina החל בהליכים נמרצים כדי לברר את מקום הימצאה של בתו. הוא הגיש תביעה על שלילת חופש באופן בלתי חוקי לבית המשפט הפלילי. השופט המשיך בחקירה וקבע שהמבצע נעשה ע"י הצבא. באופן סימולטני הגיש הד"ר Gallina עתירה לצו הבאה בפני בית המשפט הפדרלי והצביע על האחראים המשוערים של המעצר. עדותה של (Susana Mónica Gallina), תיק מס' 7401).

ב- 24 בפברואר 1977, נעצר הד"ר Eugenio Gallina, בן 65, בביתו, יחד עם בנו Mario Alfredo, בן ה- 21. הם פגעו בחלק ניכר מהרכוש, גנבו את המכונית וחלק מחפצי הבית. באותו יום, בדרך לעבודה, נחטפו גם Eugenio Daniel Gallina ומרתה ואשתו Marta Rey de Gallina. איש מחמשת בני המשפחה לא שב מעולם. לא נשאר אף אחד כדי להפעיל את התיק המשפטי בו היו ראיות לאחריות הצבא למעצרה של Silvia Beatriz (תיקים מס' 7400, 7401, 7398, 7399)

משפחת Coldman, המוכרת היטב בקורדובה, איבדה במבצע אחד שלושה מארבעת בניה:

השכם בבוקר, ב- 21 בספטמבר 1976, הוצאו באלימות מביתם David Coldman, אשתו ובתם. הקבוצה החוטפת גנבה כלי עבודה ודברים נוספים. הם

השאירו רק את הבן הצעיר בן ה- 11 ישן. כשהתעורר וקרא להוריו, גילה אי סדר בבית, אורות דולקים ודלתות פתוחות לכל עבר (עדותה של Perla Wainstein על העלמתם של אחותה, גיסה ואחיניתה, תיק 2250).

ב - 21 בספטמבר 1976, בארבע לפנות בוקר, הגיחו אנשי צבא לובשי מדים, בשלושה או ארבעה כלי רכב פרטיים, ללא לוחיות זיהוי, ביניהם פלקון ודודג' 1500, ופרצו לביתה של משפחת Coldman בשכונת סואיפצ'ה בקורדובה. אחרי שבזו מכל הבא ליד עצרו, או נכון יותר חטפו, את David Coldman, את אשתו Eva, את הבת Marina בת ה- 18 והשאירו רק את הבן הקטן, Rubén, בן ה- 11 (מתוך התביעה לשלילת החופש באופן בלתי חוקי, שהוצגה בפני בית המשפט הפדרלי בקורדובה, על המקרה של משפחת Coldman ואחרים, תיק מס' 2249).

מעצרים משותפים

עוד היבט עזוב של הדיכוי שהופעל נגד התא המשפחתי, היה כליאתם יחד של בני המשפחה ושיתופם בסבל ובעינויים, בפרקי זמן ובתנאים שונים. ישנן עדויות שונות המאשרות את דבר מעצרים של כל בני המשפחה יחד ונוכחותם המשותפת במקומות מעצר חשאיים, ואת קיום החוויה המזעזעת של צפייה או שמיעת בן המשפחה האהוב, כשהוא מתענה.

עצרו את בני Leñ ב- 19 באוקטובר 1977 בשעה 20:00. כעבור שלוש שעות הופיעה בכיתי, בבירה, קבוצת אנשים בת שניים-עשר איש, שהזדהו ככחוני 'כוחות לגליים'; הם לקחו את בעלי ואותי בשתי מכוניות נפרדות ובעינויים קשורות ולאחר שעה של נסיעה נכנסנו למקום בו קשרו אותנו באזיקים. שם יכולתי לדבר עם בני, כשהלך לבית השימוש. הוא היה חבול כולו בגלל העינויים, ללא בגדים, רק בתחתונים. בעלי הוכה, מצבו היה גרוע, ואז הפרידו בינינו. בתנאים כאלה הייתי במשך שמונה ימים, בהם שמעתי את צעקות בני בעת העינויים, חרף המוסיקה מחרישת האוזניים. אח"כ נאמר לי שאני יוצאת לחופשי, שבני לא היה מעורב בשום דבר, הזהירו שלא אעשה דבר, שאם לא כן יופיעו שתי הגופות בפתח ביתי. בעלי הופיע כעבור ארבעים יום. כאשר שיחררו אותי, חזרו ואמרו לו שבננו חף מפשע. מאותו יום דיברנו אלו ארבע פעמים בטלפון. בפעם האחרונה היה זה ב- 30 במרס 1978. מאז לא שמענו עליו (עדותו של León Gajnaj, תיק מס' 1328).

ביום ה- 28 במאי 1976, בשש בבוקר, הופיעו בביתי בוויילה אדלינה, פרובינציה של בואנוס איירס, אנשים חמושים בלבוש אזרחי ואמרו שהם שייכים למשטרה הפדרלית. הם באו לקחת אתם את בני Francisco, אך כיוון שלא מצאו אותו, החליטו לעצור אותי ואת אשתי. הם כיסו אותנו בברדסים, קשרו אותנו באזיקים והובילו אותנו בכלי רכב נפרדים. אשתי שוחררה כעבור מספר שעות ואני הייתי עצור ארבעה ימים בבית הספר למכונאות של חיל הים. בני נחטף באותו יום, שעה וחצי אחרינו, ממקום עבודתו. ביום הראשון הצלחתי לדבר אלו פעמיים,

ובשלושת הימים הבאים שמעתי את צעקות הכאב שלו בזמן העינויים (תיק מס' Francisco Juan Blaton 264, שבו מופיעה התביעה על היעלמו שהוצגה ע"י אביו).

אנשים מעל לגיל 55 שנעדרים עד היום אלפי צעירים, מאות תינוקות, ילדים ומתבגרים, נעלמו. גם האנשים שכונו 'הגיל השלישי' לא הוצאו ממסגרת הדיכוי והעינויים. בארכיון שלנו נרשמו 150 איש מעל גיל 55, שנעלמו ממרס 1976. הם נחטפו בד"כ מבתייהם, תכופות בעת מילוי תפקידם כסבים וסבות. לא התחשבו בגילם המתקדם, או במצב הבריאותי הירוד של הקורבנות.

"אל תדאגי, גברת, אנחנו נשמור עליו היטב", אמרו לי הגברים שנכנסו לביתי במדים ובלבוש אזרחי, חמושים מאד ולקחו את בעלי. הם באו ב- 28 באוגוסט 1976 בשעה 02:30. הם חיפשו את בתנו María Cristina שלא גרה אתנו זה ארבע שנים. אחרי שבדקו את כל הבית, אמרו שהם צריכים לקחת את בעלי, כיוון שהוא המבוגר מכולם (תיק מס' 776).

Pedro Solís היה בן 77. הוא היה גמלאי של המשטרה הפדרלית ועבר טיפולים תמידיים בבית החולים צ'ורוקה עקב הסתיידות עורקים ולחץ דם גבוה (תיק מס' 776).

סבי היה אז במיטה, אחרי התקף לב, במנוחה מוחלטת לפי הוראת הרופא. ב- 11 ביוני 1976, נכנסה קבוצת אנשים חמושים לביתו וחיפשה את בנו Victor. עפ"י עדויות השכנים, השתתפו במבצע כעשרים כלי רכב, אחדים מהם של הצבא. בסבי, שהיה בן שישים, טפלה אחות. על אף התערבותה של האחות ומצב הבריאות של סבי, ציוו עליו חברי הקבוצה לקום, ובמכות הכניסו אותו לאחת המכוניות, מבלי לאפשר לו לקחת את התרופות הדרושות. לפני שלקחו אותו שאלו אותו שוב ושוב על הכתובת של אבי, Víctor Rafael Bruschtein. מאז לא קיבלנו כל ידיעה על סבי (ד"ר Santiago Isaac Bruschtein. תיק מס' 1508).

Nelly Dupuy de Valladares (תיק מס' 3103), הייתה בת 62 בעת מעצרה. נכדה בן השנה ושמונה חדשים, היה תחת אחריותה; אבי הילד, Carlos A. Valladares, היה מחוץ לארץ וכלתה הייתה עצורה זה שנה בצ'אקו. ב- 23 באפריל 1977, נחטפו הגב' Valladares ונכדה Héctor מביתם בסן מיגל דה טוקומן. הילד נמסר כעבור ארבעים ושמונה שעות לדודתו במטה המרכזי של משטרת הפרובינציה. לא נתקבלו כל ידיעות מהגב' Valladares.

Héctor Germán Oesterheld (תיק מס' 143), כותב תסכיתים במקצועו, נולד ב- 23 ביולי 1919. בעצם אין הרבה פרטים על מעצרו, אך עפ"י דברי המשוחזרים, נראה בקמפו דה מאז'ו, באל זוביו וב'שרתון'.

הוא נעלם ב- 27 באפריל 1977, כשהיה בן 59. Eduardo Arias, פסיכולוג בן 38, היה מהאחרונים שראה אותו בחיים:

בנובמבר 1977 נחטפתי והייתי נעדר עד ינואר 1978. Héctor Oesterheld היה שם כבר זמן רב. מצבו היה נורא. היינו יחד זמן ממושך. אחד הרגעים הקשים ביותר היו כשהביאו את נכדו הקטן בן החמש. הילד נאסף אחרי לכידתם ומותם של בתו הרביעית וחתנו. הוא נלקח לגיהנום זה (...). אחד הזיכרונות הנוראים ביותר שחקוקים בזיכרוני מ- Héctor, קשור לליל ערב חג המולד של 77. קיבלנו רשות מהשומרים להוריד את הברדסים ולעשן סיגריה. כמו כן הרשו לנו לשוחח בינינו חמש דקות. אז אמר לי Héctor שבשל היותו הזקן מכולם הוא רוצה לברך כל אחד מאתנו. לעולם לא אשכח את אותה לחיצת יד אחרונה. Héctor Oesterheld היה בן ששים כשכל זה אירע. מצבו הפיזי היה מעורר רחמים. אין לי מושג מה עלה בגורלו. אני שוחררתי בינואר 1978. הוא נשאר אז באותו מקום. עד היום אני יודע עליו דבר.

מצב נוסף המשקף את אכזריות הדיכוי הוא זה שחוותה Elsa Fernández de Sanz (תיק מס' 7227). היא הייתה בת 62 ובאה מאורוגוואי כיוון שבתה Aída עמדה ללדת. יומיים אחרי הגיעה, נערך חיפוש בביתה ע"י קבוצת אנשים חמושים בלבוש אזרחי. שתיהן נעצרו ונעדרות עד היום. עפ"י עדויות שהוצגו בפני ועדה זו, ניתן לאשר שהיא נראתה במקום שנקרא 'הבור של באנפילד' שם עונתה באכזריות מרובה, על אף היותה חרשת לחלוטין ובגיל מתקדם.

מר Luis Alejandro Lescano (תיק מס' 6552) היה בן 64 כאשר נחטף. הוא היה פעיל פוליטי ותיק במפלגה הרדיקלית, והגיע למעמד של חבר בבית הנבחרים של הקונגרס. הוא נעצר ברחוב בסנטיאגו דל אסטר, אחרי שיצא מפגישה בבית קפה. התערבו למענו בפני השלטונות מנהיגים שונים במפלגת האוניון סיביקה רדיקל, אך בלא הצלחה. הוא עדיין נעדר.

ברצוננו להזכיר, בחלק זה של הדו"ח, קבוצת אנשים, שבמהלך חיפושיהם אחרי בני משפחתם נפלו בעצמם קורבן לחטיפה, ומאוחר יותר להיעלמות, ע"י אנשי ה-ESMA. אלה הם האירועים הקשורים לפגישות של בני משפחה וידידים בכנסייה של סנטה קרוז, בשכונת סן קריטובל בבירה. מתוך שנים-עשר האנשים שנחטפו, היו ארבעה מעל לגיל 50. המדובר ב- María Eugenia Ponce de Bianco - בת 53 (תיק מס' 5740); Azucena Villafior de Vicenti - אם של הפלזה דה מאז'ו - בת 53; María Esther Ballestrino de Careaga - בת 59 (תיק מס' 1396) ו- Leonie Duquet - בת 60 (נזירה צרפתית).

אלה שעלה בידם לספר על ניסיונם Oscar D. (תיק מס' 2943) היה בן 65 ב- 22 בפברואר 1977, כשנכנסה קבוצת אנשים חמושים, בלבוש אזרחי, לביתו וחפשה את בניו. "תצטרכו ללוות אותנו לבית של בנכם" - אמרו לו ולאשתו Raquel והסיעום לשם:

ראינו איך נעשה המבצע בביתו של בננו הצעיר (הנעדר עד היום). הם בזזו כל רכוש הבית, והרסו חלקים ממנו. אח"כ קשרו לנו את העיניים ואת הידיים.

אחרי שהחליפו את כלי הרכב, הכניסו את Raquel, כפופה, בחלק האחורי, ואת Oscar, מכורבל, בתא המטען, עד שהגיעו למעצר:

תאי הצינוק היו בגודל של 1.20 על 2.50 מטר בערך. את אשתי הכניסו עם עוד שבע עצורות, ואותי עם שבעה עצורים. החום והצחנה היו בלתי נסבלים. הם נתנו לנו רק ארוחה אחת שהייתה דומה יותר לזבל (הייתה זו יציאתנו היחידה מהצינוק, למשך 15 דקות, תוך 24 שעות). השכם בבוקר ה- 3 במרס (כעבור עשרה ימים) 'הופענו'. השליכו אותי לבדי לשדה, במרחק של כ- 15 רחובות מתחנת גלאו, ללא הכרה, יחף, לבוש בלואים. מצבי היה עלוב. הייתי כנראה על סף המוות. הלכתי בקושי, עד שהגעתי לבית בני הבכור שגר קרוב לשם. פגשתי את אשתי, שהייתה לבדה בבית, היא הייתה בהזיות עד כדי כך שלא זיהתה אותי.

Oscar ו-Raquel היו עצורים במשך עשרה ימים. במשך חמישה ימים עינו אותם בדרכן חשמלי, והכוהו עד שאיבדו כמעט את הכרתם.

Héctor María Ballent (תיק מס' 1277) היה בעבר מנהל הטכס של ממשלת הפרובינציה של בואנוס איירס. הוא נחטף פעמיים. בפעם הראשונה במשרד של המושל Saint Jean בעצמו, ובפעם השנייה בביתו. שלושה אנשים בלבוש אזרחי, אחד מהם שוטר כנראה, 'הזמינו' אותו לשוחח במכונית. הם הדביקו לעיניו סרט דביק, כיסו אותו בכרדס, קשרו את ידיו לגב, זרקו אותו לחדר ואמרו לו: "שם יש לך עוד חברים".

ביום השני, כשהייתי זרוק על הרצפה, בלי תנאי היגיינה מינימאליים, בלי מזון וכסות, הגיע למקום קצין בשם הקרבי 'רומא'. הרימו אותי, הפשיטו אותי והפעילו עלי את הדרכן החשמלי במשך שעה.

מר Ballent היה חטוף-נעדר במקום ריכוז לעצורים בשם Martínez ICOT, החל מה- 17 במאי עד 13 או 14 ביולי 1977. עדותו מתארת בהרחבה ובבהירות את ייסורי הגיהנום שעברו עליו במשך חודשיים במקום זה וב-L.R.D. אחרים.

הרהורים נוספים

קשה מאד למצוא במסגרת המאבק נגד הכוחות המתקוממים, סיבה ראויה לשמה למעצרים ולעינויים של אנשים מבוגרים, כפי שתוארו לעיל. רובם נלקחו בני ערובה. חיפשו את בניהם, והם היו הדרך היעילה ביותר לגלות אותם. הם נחטפו, נשדדו, עונו, ואף הועלמו בהרבה מקרים, בכוונה להכריחם להסגיר את בניהם.

במקרים אחרים הם נחטפו כיוון שלא נבהלו ממדיניות הטרור שרצתה הדיקטטורה הצבאית להשליט, אלא נאבקו כדי למצוא את בניהם חיים.

ד. הדיכוי לא התחשב בנכים ובעלי מום

על אף המעשים החוזרים על עצמם, שונה המקרה הבא מאחרים. כשהחל האביב בעיר קורדובה, השכם בבוקר ה- 21 בספטמבר 1976, הקיפה קבוצת אנשים חמושים בלבוש אזרחי, את הבית ברחוב 'לאגראנג' מס' 3460, בשכונה וילה בלגראנו. מייד אחרי שנכנסו לבית דרך הגגות, לקחו את בני הזוג Mónica Protti de Guillén (תיק מס' 2252) ובעלה Enrique Guillén (תיק מס' 2253), שהיה נכה באחת מרגליו.

חטיפת אדם משמעה מצב של חוסר הגנה מובהק מכל הבחינות. החסינות מעונש, ההיקף המוגזם של הכוחות הפועלים, חסות החשיכה וחשאיות המבצע, המצג שהפעולה נעשית בגיבוי של מרות ציבורית, והשימוש באלמות רבה, הפכו כל 'ספיגה' לסופת הוריקן אלימה, חסרת מעצורים. מה אפשר אם כן לומר כאשר מדובר בנכים ובעלי מום גופני? האם היה קיים הבדל כלשהו ביחס לנכים ולבעלי מום?

בני הזוג Guillén נראו במחנה המעצר החשאי (C.C.D.) לה פרלה. עינו אותם בלא רחמים, בעוד הוריהם מחפשים אחריהם בלא הרף ונוקטים הליכים שונים בפני ארגונים ממשלתיים ובינלאומיים, רשמיים ופרטיים. אך ללא הועיל: 'הארץ התת קרקעית והחשאית' לא נתנה תשובה.

ביאושם פנו בני המשפחה אל איש צבא בגמלאות, מעין דובר לא רשמי, שהבטיח כי 'הילדים בסדר, בלה-פרלה' והוסיף מאוחר יותר כי 'נשפטו ויועברו', בלי להוסיף מאז כל מידע.

כעבור זמן קצר ארע מקרה נוסף, הפעם בבירה הפדרלית.

שלושה אנשים, אחד מהם נכה, ראו כיצד בפומבי, בבאראנקאס דה בלגראנו, אנשים בלבוש אזרחי מכניסים למכונת פורד פאלקון את Claudia Inés Grumberg (תיק מס' 233), סטודנטית לסוציולוגיה, שמאז גיל חמש סובלת מסוג של דלקת מפרקים בכל פרקי הגוף; אצבעותיה היו ללא תנועה והיא צלעה באופן גלוי, לאחר שעשר שנים שלא יכלה ללכת.

כעבור שנתיים, נחטפו גם שלושת העדים, בהם José Liborio Poblete.

וכך השיב האלוף Videla על המקרה לעיתונאים אנגלים:

המקרה של אותה ילדה שאתה מתייחס אליה, שאינני מכיר לפרטיו [הכוונה ל- Claudia Inés Grumberg, העצורה כפעילה חתרנית], אני מבין שהיא עצורה על אף שהיא נכה. אני חוזר לחלק הראשון: הטרוויסט נחשב לכה לא רק כיוון שהרג בנשק או הניח פצצה, אלא גם כיוון שפעל באמצעות רעיונות הנוגדים את תרבותנו המערבית... (Gente, 22.12.77, דיאריו פופולר, קלארין, לה אופניון, קרוניקה ואמצעי תקשורת אחרים בארגנטינה בתאריך ה- 18.12.77).

Claudia Inés Grumberg נעדרת עד היום.

בערב יום הולדתה העשרים, נלקחה Rosa Ana Frigerio (תיק מס' 6875) מביתה, ברחוב אולבריייה 4521 במר דל פלטה. ב- 25 באוגוסט 1976 נכנסה קבוצת אנשים חמושים, בלבוש אזרחי ולקחה את הצעירה הזו באלונקה. בזמן החטיפה היה כל גופה בגבס עקב ניתוח שעברה בעמוד השדרה.

מחקירות שנערכו ע"י המשפחה, נודע שהיא נמצאת בבסיס חיל הים במר דל פלטה. עובדה זו הוכחה מאוחר יותר, בתשובה לעתירה לצו הבאה מתאריך 25 בפברואר 1977, שאישרה כי Rosa Ana Frigerio אכן נמצאת בידי הרשות המבצעת הארצית, ונחתמה בידי מנהל הבסיס החדש, הקפיטן Juan José Lombardo. הוא עצמו הזמין את הוריה של Rosa Ana ב- 31 במרס 1977, כדי לדווח להם שבתם נהרגה בתקרית ב- 8 במרס שעבר, בשעה 3 לפנות בוקר. באותה הזדמנות נמסר לבני המשפחה נייר כתוב בעיפרון ועליו מספר הקבר.

בתאריך ה- 4 במאי 1984 הוטל עונש מאסר על מי שהיום הוא אלוף חיל הים Juan José Lombardo, במשפט על רצח Rosa Ana Frigerio, בפני בית המשפט הפדרלי, בראשותו של הד"ר Pedro Hooft.

בעיר רוסריו, בספטמבר 1977, נעלמו בני הזוג María Esther Ravelo Vega (תיק מס' 3223) ו- Emilio Etelevino Vega (תיק מס' 4372) שניהם היו עיוורים.

הגב' Alejandra Fernández de Ravelo, לא קיבלה כל ידיעה מבתה, ולפיכך פנתה לבית ברח' סנטיאגו מס' 2815, ושם ראתה:

...משאית צבאית שלקחה אתה את חפצי הבית האחרונים. השכנים הזהירו אותי שאם אתקרב ייקחו גם אותי. הם לקחו את כל הרהיטים, חפצי הבית, הבגדים, מכונה לייצור סודה - שפרנסה את חתני - ומשאית לחלוקת הסודה. כמו כן גנבו כלבת נחייה מגזע זאב גרמני, שבני הזוג השתמשו בה כדי לנוע ברחוב...

על אף כל ההליכים שננקטו, לא נתקבלה מעולם כל ידיעה על מקום המצאה של המשפחה הצעירה.

ב- 27 באוקטובר 1977 יצאו הגב' Juana Sigaloff de Nuguer ובנה Hernán Gerardo Nuguer (תיק מס' 1767), מבייתם למקום עבודתם, במכונת רנו 6 שהוכשרה לנהיגה לנכים, כיוון ש- Hernán Gerardo סבל משיחוק ברגליו.

בעודו מתניע, התקרב רכב וכו ארבעה אנשים. שלושה מהם, בלבוש אזרחי ובמגפיים צבאיים, ירדו. שניים מהם נשאו נשק קצר ולאחד מהם הייתה מכונת ירייה. Hernán החל בשיחה עם אחד מהם וביקש מהם להזדהות, הם הציגו בפניו את תעודותיהם (כל זה בנוכחות השכן מר Calleja, בעל המכולת והאחראי על הבניין). כשראה את התעודות, אמר Hernán Gerardo שאין בהן סימני זיהוי לעובדים בארגון ביטחוני כלשהו. בינתיים פתחו האנשים את דלתות המכונת, וכששאלה אמו לאן לוקחים אותו, ענו לה: "למטה המרכזי של המשטרה", ומייד הכניסו את Hernán לתוך מכונת פורד פאלקון בצבע שנהב, שאת מספר הזיהוי רשמה האם על נייר (מאוחר יותר התברר לה שהמספר אינו שייך לכלי הרכב הנ"ל). המראה האחרון של בנה היה כשראתה אותו מתרחק ברכב שתיארה, ואחריו עוד אחד דומה ששימש לליווי.

אנשים שיכולת התנועה שלהם מוגבלת בצורה גלויה לעין, לא זכו לכל התחשבות בתוך המתודולוגיה של העלמת אנשים אלימה. כך במקרה של Juan Di Bennardo (תיק מס' 4500), מטאלורג בן 26, שנדרס ע"י מכונת ואושפו בטיפול נמרץ בבית החולים אלויאר, ב- 23 באפריל 1978. נקבע לו מועד לניתוח ליום ה- 15 במאי 1978. שלושה ימים קודם לכן, הופיעו בלילה אלמונים חמושים, בסינרים לבנים, והכריחו את החולים המאושפזים באולם מס' 14 במחלקת הטראומה להישאר במיטותיהם ולכסות את ראשיהם בסדין. האלמונים העלו את Juan Di Bennardo לאלונקה ולקחו אותו באמבולנס. אמו קבלה הודעה טלפונית ממשוחרר שאמר לה שהוא נעצר בבית חולים בלה-פלטה. אחר כך, 'במעצרו הכיר את Juan Di Bennardo ולא הוסיף פרטים מדויקים על מקום המעצר. מאוחר יותר קבלה הודעות נוספות, באחת מהן סיפרו לה שחואן נמצא ב- C.C.D. 'אל אולימפו'. איש אינו יודע עליו דבר עד היום.

ב'אל אולימפו' היה נכה נוסף, Gilberto Renguel Ponce (תיק מס' 5254), שנחטף בעודו מחכה לרכבת בתחנת סיודדלה, בשעה 16:00, ב- 7 בדצמבר 1978. עשרה אנשים - ביניהם, נודע לו אחר כך, היו המכונים 'פאקו', 'טורקו חוליאן' ו'קולורס' - זרקו אותו על משקל שעמד בתחנה, הכוהו והכניסו אותו קשור למכונת שחנתה בצד השני של שדרת ריבדביה.

אחרי זמן קצר אמרו לי לדבר עם Gertrudis אשתו של Poblete. היא אמרה לי שאדבר, כי כולנו אסורים. כיוון שלא היה לי מה לומר, החלו החוטפים להכות אותי בשוט. שמעתי אחד מהם מצווה להוביל אותי למכונה. משכו אותי בשערות לעבר חדר אחר, זרקו אותי על משטח קשה, אולי משטח פלדה. שם קשרו אותי והתחילו להפעיל עלי דרבן חשמלי בכל חלקי הגוף, על החזה, הפה, הלשון, האשכים ופי הטבעת. הם שאלו אותי איפה הסתרתי את כלי הנשק. איימו להרוג את בני ואת אשתי שהייתה בהיריון.

לפני שהצליח להתאושש, הרים אותו ה'טורקו חוליאן', הושיב אותו על כסא ונתן לו נייר, כדי שיכתוב את כל מה שהוא יודע.

רשמתי את שמות כל החברים שהכרתי, ושלא בצענו כל פעילות חתרנית, כיוון שהקבוצה 'נוצרים למען השחרור' במגמה פרוניסטית, עסקה בהפצת דוקטרינה פוליטית זו וסייעה בעבודה למען צרכי הנכים. החוטפים אמרו לי שהציונות הבינלאומית מנצלת אותנו ושהיהודים רימו אותנו.

Gilberto Renguel Ponce שוחרר ב- 21 בדצמבר 1978 והתחייב להתקשר טלפונית יום - יום.

באותו יום בו נעלם Gilberto Ponce, בשעה 18:30, הלכה ברחוב קנגאז'ו לכיוון פסטאור, Mónica Brull de Guillén (תיק מס' 5452) עיוורת, שגרה עם בעלה ובנם הקטן והרגישה שאחזו בזרועה. היא שמעה קול גברי שאמר לה: "בואי, אני אעזור לך לעבור." היא ענתה שאין בכוונתה לעבור ואז שמעה אותו, בעזרת קול נוסף, אומר: "תעברי, כי כבר הפסדת...".

הם העלו אותה למכונית ובמשך כל הדרך, שארכה כעשרים דקות, אחד האנשים שהזדהה בשם 'קלאוול' (ציפורן), חקר אותה על פעילותה. היא ענתה: "החל מ-1973 השתתפתי בקבוצת נכים שעורכת פעולות חברתיות ושכונתיות עם אנשים במצבי, המכירים זה את זה מהמכון הלאומי לשיקום, ששכן ברח' אצ'ברייה 900...".

במרכז המעצר החשאי 'אל אולימפ' - שאל אותה הטורקו חוליאן אם בכיתה נמצאת 'מכונת השכפול של הנכים', היא ענתה לו בחיוב. בהמשך שאלו אותה איזה תפקיד היה לה (איזו דרגה או מעמד), Mónica הכחישה שהיה לה מעמד כלשהו.

ואז Julián אמר, שייקחו אותי למכונה. הופיעו כמה טיפוסים שלקחו אותי לאחד החדרים, שם החלו להכות בי כי סירבתי להתפשט. אחד מהם קרע ממני את החולצה וזרק אותי על משטח מתכת. קשרו לי את הרגליים והידיים. אמרתי להם שאני בהיריון בן חודשיים, ואז הטורקו חוליאן ענה לי: "אם הייתה עצירה שהצליחה לסבול את המכונה כשהייתה בהיריון של ששה חודשים, את גם יכולה לסבול, ובנוסף לזה אנסו אותה". המענים התעללו בי יותר ויותר, בגלל שתי סיבות: אני ממשפחה יהודית, וגם לא בכיתי, דבר שהרגיז אותם....

אחרי סדרת עינויים ארוכה, נשאלה איפה נמצא בעלה Juan Agustín Guillén (תיק מס' 5339):

...בסוף נתתי להם את כתובת ביתי. הם אמרו לי שאם אני משקרת הם יהרגו את בני הקטן. הם שאלו אותי על מבנה הבית, אם הוא יתנגד, אם יש לו נשק... אמרתי להם שיכולת ההתנגדות שלו קטנה, כיוון שבעלי גם הוא נכה. כאשר תפסו את בעלי, הם לקחו אתם את בני הקטן.

בשבת, ה- 9 בדצמבר, 'Soler', שהציג עצמו כ'קפיטן אצ'בריה' הביא את התינוק אל אמה של Mónica והסביר לה שבתה וחתנה עצורים, אבל לא מדובר 'בעניין פוליטי', כי הם נתונים בידי הכוחות החוקיים כיוון שהם 'פעילים חתרניים'. הם יעצו לה שלא להגיש כל תביעה משפטית.

ביום 21 בדצמבר 1978, שוחררו Mónica Brull de Guillén ובעלה Juan Agustín Guillén. כתוצאה מההתעללות הפילה Mónica את ולדה. אח"כ נודע לה מפי בעלה שהתינוק שעמד להיוולד היה בעל זרוע מעוותת.

פרק 2 א ב ג ד. DOC	שם הקובץ:
D:\LEOLAM LO OD	ספרייה:
H:\Templates\Normal.dot	תבנית:
פרק שני	תואר:
	נושא:
/	מחבר:
	מילות מפתח:
	הערות:
7:32 25/05/2003 אחה"צ	תאריך יצירה:
11	מספר שינוי:
7:58 25/05/2003 אחה"צ	נשמר לאחרונה בתאריך:
Zadoff	נשמר לאחרונה על-ידי:
27 דקות	זמן עריכה כולל:
11:34 11/01/2005 לפנה"צ	הודפס לאחרונה ב:
	החל מההדפסה האחרונה שהושלמה
42	מספר עמודים:
14,547 (בערך)	מספר מילים:
72,736 (בערך)	מספר תווים: